

Peter Drozd, Andrea Frkáňová, Natália Ulrichová

ZÍSKAVANIE VYSOKOKVALIFIKOVANÝCH A KVALIFIKOVANÝCH ŠTÁTNYCH PRÍSLUŠNÍKOV TRETÍCH KRAJÍN DO SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Získavanie vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných štátnych príslušníkov tretích krajín do Slovenskej republiky

Malá tematická štúdia Národného kontaktného bodu
Európskej migračnej siete v Slovenskej republike

máj 2013
Bratislava

Spolufinancované
Európskou úniou

Zostavenie tejto malej tematickej štúdie spolufinancuje Európska únia a Ministerstvo vnútra SR.

Táto malá tematická štúdia bola spracovaná v rámci Európskej migračnej siete (EMN), ktorá poskytuje v členských štátoch EÚ a Nórsku aktuálne, objektívne, spoľahlivé a porovnateľné informácie o migrácii a azyle na účely tvorby národných politik a politik EÚ.

Európsku migračnú sieť finančne podporila Európska komisia. Táto publikácia obsahuje výlučne názory autorov, Európska komisia nie je zodpovedná za žiadne použitie informácií uvedených v tejto publikácii. Názory prezentované v tejto malej tematickej štúdii nemusia predstavovať názory vlády Slovenskej republiky alebo Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM).

Autori: Peter Drozd, Andrea Frkáňová, Natália Ulrichová

Národný kontaktný bod Európskej migračnej siete v Slovenskej republike
Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM)
Grösslingová 4
811 09 Bratislava
Slovenská republika

E-mail: ncpslovakia@iom.int
Tel.: +421 2 52 62 33 35
www.emn.sk, www.emn.europa.eu

ISBN: 978-80-89506-37-8

Predslov

Túto malú tematickú štúdiu zostavila Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) Bratislava, ktorá je koordinátorom Národného kontaktného bodu Európskej migračnej siete (EMN) v Slovenskej republike. Národný kontaktný bod EMN v SR tvorí Ministerstvo vnútra SR (Úrad hraničnej a cudzineckej polície P PZ, Migračný úrad, Odbor medzinárodného práva a európskych záležitostí Kancelárie ministra vnútra), Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Štatistický úrad SR a IOM.

Malá tematická štúdia je súčasťou súhrnnej štúdie EMN rovnakého zamerania, vypracovanej na úrovni EÚ, v ktorej sú zhrnuté výsledky národných štúdií, spracovaných členskými krajinami EÚ a Nórskom na základe spoločného zadania vo forme dotazníkových otázok.

Súhrnná štúdia, ako aj malé tematické štúdie jednotlivých členských štátov EÚ a Nórska sú dostupné v anglickom jazyku na webovej stránke www.emn.europa.eu.

Malá tematická štúdia za Slovenskú republiku v anglickom jazyku je spracovaná vo forme vyplneného dotazníka a slúži najmä pre potreby súhrnnej štúdie. Slovenská verzia tejto štúdie je rozšírená a spracovaná do publikácie, ktorá slúži najmä pre potreby odbornej verejnosti. Obe verzie štúdie sú dostupné na webovej stránke slovenského Národného kontaktného bodu EMN www.emn.sk.

Obsah

Zoznam skratiek	7
Zhrnutie	8
Definície	10
01. Národná politika a praktické opatrenia	12
1.1 Národná politika v oblasti prilákania vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných migrantov	12
1.1.1 Definícia vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných migrantov v strategických dokumentoch a legislatíve SR	15
1.1.2 Hlavné zásady a ciele migračnej politiky SR s ohľadom na prilákanie vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných migrantov	18
1.1.3 Hlavné navrhované opatrenia v oblasti pracovnej migrácie v SR s ohľadom na vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných migrantov	19
1.1.4 Hlavné navrhované opatrenia v oblasti pracovnej migrácie v SR s ohľadom na iné skupiny migrantov	22
1.1.5 Vplyv legislatívy EÚ na uľahčenie prístupu vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných migrantov na slovenský trh práce	24
1.1.6 Migračná politika SR a otázka úniku a cirkulácie mozgov	27
1.1.7 Migračná politika a politické a verejné, odborné diskusie	27
1.2 Praktické opatrenia súvisiace s prilákaním a postavením vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných migrantov na trhu práce v SR	29
1.2.1 Legislatívne opatrenia	29
1.2.2 Iné opatrenia nelegislatívneho charakteru	31
1.3 Spolupráca s tretími krajinami a zmluvy o pracovnej migrácii	35
02. Vyhodnocovanie a efektivita opatrení v oblasti prilákania vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných migrantov na trh práce	38
2.1 Zhodnotenie efektívnosti opatrení na základe dostupných štatistických údajov	39
2.1.1 Prvé povolenia na pobyt vydané z dôvodu zárobkovej činnosti	39
2.1.2 Povolenia na pobyt vydané na základe modrej karty EÚ	41
2.1.3 Zamestnaní štátni príslušníci tretích krajín – vydané povolenia na zamestnanie a informačné karty	42
2.1.4 Samostatne zárobkovo činní štátni príslušníci tretích krajín	51
2.2 Spôsoby zhodnotenia opatrení na národnej úrovni	52
2.3 Skúsenosti tvorcov politík alebo iných relevantných aktérov s vyhodnocovaním efektívnosti politík	53
03. Výzvy a bariéry pri vstupe na pracovný trh v SR	54
04. Záver	57
Bibliografia	59

Zoznam skratiek

AP – akčné plány k Migračnej politike Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2020
EHP – Európsky hospodársky priestor
EK – Európska komisia
EMN – European Migration Network – Európska migračná sieť
ES – Európske spoločenstvo
EU LFS – European Union Labour Force Survey – zisťovanie pracovných síl EÚ
EÚ – Európska únia
IOM – Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM)
KZAM-R – rozšírená klasifikácia zamestnaní
MH SR – Ministerstvo hospodárstva SR
MP – Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2020
MPSVaR SR – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
MŠVVaŠ SR – Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR
MV SR – Ministerstvo vnútra SR
MZVaEZ SR – Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR
OCP PZ – oddelenie cudzineckej polície Policajného zboru
OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development – Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
SARIO – Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
SR – Slovenská republika
ÚHCP P PZ – Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru
ÚPSVaR – Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
ÚSZZ – Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí
Z. z. – Zbierka zákonov

Zhrnutie

Riadiaci výbor EMN schválil v rámci pracovného programu EMN na rok 2013 vypracovanie malej tematickej štúdie na tému *Získavanie vysokoškvalifikovaných a kvalifikovaných štátnych príslušníkov tretích krajín do jednotlivých členských krajín EÚ*. Príspevok Slovenskej republiky bude súčasťou súhrnnej štúdie rovnakého zamerania na úrovni EÚ, sumarizujúcej výsledky národných štúdií, vypracovaných členskými štátmi EÚ a Nórskom na základe spoločnej špecifikácie vo forme dotazníka. Cieľom tejto malej tematickej štúdie je poskytnúť prehľad o politikách a legislatívnych opatreniach v oblasti prilákania kvalifikovaných a vysokoškvalifikovaných pracovníkov v SR a informovať v tejto súvislosti o skúsenostiach, prípadne problémoch a budúcich krokoch. Súhrnná štúdia vypracovaná EK v rámci EMN bude následne informovať o politikách a legislatíve v jednotlivých členských krajinách EÚ a v Nórsku s ohľadom na prilákание kvalifikovaných a vysokoškvalifikovaných štátnych príslušníkov tretích krajín a na tomto základe bude poskytovať informácie o skúsenostiach a dobrej praxi v tejto oblasti, čo sa môže následne využiť pri tvorbe relevantných politik a legislatívy na úrovni EÚ, ako aj na národnej úrovni v iných členských krajinách.

Slovenská republika nemá v tejto oblasti zatiaľ veľa skúseností. Získaním kvalifikovaných a vysokoškvalifikovaných štátnych príslušníkov tretích krajín sa venuje v SR niekoľko strategických dokumentov, avšak buď v širšom kontexte iných politik, alebo skôr len v deklaratívnej rovine. Kľúčovým strategickým dokumentom prijatým v oblasti migrácie, ktorý širšie rozpracováva aj pracovnú migráciu aj s ohľadom na kvalifikovaných a vysokoškvalifikovaných pracovníkov, je Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2020 („MP“ alebo „migračná politika“). Popisom týchto strategických dokumentov, ako aj samotnej migračnej politiky sa venujeme v prvej kapitole štúdie. Keďže migračná politika je jediným dokumentom v oblasti migrácie v SR, ktorý svoje jednotlivé tézy rozpracováva podrobnejšie do akčných plánov, v prvej kapitole štúdie detailnejšie rozoberáme už len tento dokument, a to jeho hlavné východiská a ciele a samostatné opatrenia. V tejto súvislosti je však potrebné konštatovať, že vzhľadom na to, že migračná politika je relatívne novým dokumentom, jej aplikáciu do praxe a efektívnosť jednotlivých opatrení ešte nie je možné hodnotiť¹. V najrozsiahlejšej, prvej kapitole štúdie sa ďalej venujeme vplyvu európskej legislatívy na politiky a opatrenia v oblasti získavania kvalifikovaných a vysokoškvalifikovaných pracovníkov na slovenský trh práce a podáva informáciu aj o dohodách s tretími krajinami

¹ Súhrnná správa o stave plnenia úloh, zámerov a cieľov migračnej politiky bola predložená na rokovanie vlády SR v prvej polovici roku 2013.

v tejto oblasti. Taktiež popisujeme iné opatrenia legislatívneho a nelegislatívneho charakteru, ktoré by mohli mať vplyv na príchod vysokoškvalifikovaných a kvalifikovaných štátnych príslušníkov tretích krajín do SR.

Druhá kapitola poskytujúca štatistický prehľad fenoménu získavania kvalifikovaných a vysokoškvalifikovaných štátnych príslušníkov tretích krajín do SR demonštruje, že SR zatiaľ nemá v tejto oblasti veľa skúseností, keďže v súčasnosti neimplementuje žiadne konkrétne opatrenia zamerané priamo na prilákание vysokoškvalifikovaných a kvalifikovaných štátnych príslušníkov tretích krajín. Ani zavedenie inštitútu modrej karty EÚ zatiaľ neprilákalo vyššie počty vysokoškvalifikovaných pracovníkov z tretích krajín. Napriek tomu je podľa dostupných štatistických údajov väčšina pracovných migrantov – štátnych príslušníkov tretích krajín v SR vysokoškvalifikovaná a kvalifikovaná a má vysokú úroveň dosiahnutého vzdelania.

Podiel štátnych príslušníkov tretích krajín na celkovej počte cudzincov je nízky, v SR majú väčšie zastúpenie občania štátov EÚ. To platí aj v prípade pracovnej migrácie. Dôvodov nízkeho počtu štátnych príslušníkov tretích krajín na pracovnom trhu SR je viacero: môžeme spomenúť najmä vysokú administratívnu záťaž pri vybavovaní potrebných povolení, relatívne nízke mzdy, jazykovú bariéru a pod. Tieto dôvody pomenúvajú viaceré výskumy a štúdie, ale vychádzajú aj z praxe relevantných odborníkov. Bližšie sa im venujeme v tretej kapitole štúdie.

V tejto súvislosti kapitola štyri, uzatvárajúca štúdiu, navrhuje niekoľko opatrení do budúcnosti, alebo pokračovanie v istých už začatých trendoch tak, aby aj SR obstála v globálnej súťaži o talenty a stala sa atraktívnejšou aj pre skupinu vysokoškvalifikovaných a kvalifikovaných migrantov. Výsledky štúdie na úrovni EÚ napomôžu SR pri hľadaní príkladov dobrej praxe a úspešných politik v tejto oblasti v iných členských krajinách, ktoré by mohli byť inšpiráciou aj pre SR.

Definície

V tejto kapitole uvádzame definície hlavných pojmov, ktoré v súlade so špecifikáciou používame v predkladanej malej tematickej štúdii a týkajú sa problematiky získavania vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných štátnych príslušníkov tretích krajín. Definície primárne vychádzajú z právneho poriadku SR², pričom pojmy nevymedzené slovenskou legislatívou čerpáme z prekladového slovníka pojmov, ktorý vydala EMN³, zo špecifikácie štúdie alebo ich vymedzili autori štúdie.

Cudzinec⁴ – každý, kto nie je štátnym občanom SR.

Štátny príslušník tretej krajiny⁵ – každý, kto nie je štátnym občanom SR ani občanom niektorého z členských štátov⁶ EÚ; iného zmluvného štátu Dohody o EHP alebo Švajčiarskej konfederácie; štátnym príslušníkom tretej krajiny sa rozumie aj osoba bez štátnej príslušnosti.

Migrant⁷ – osoba, ktorá opúšťa krajinu alebo región s cieľom usadiť sa v inej krajine alebo regióne. V štúdii môžeme považovať podľa kontextu slovo migrant za synonymum slova cudzinec, resp. štátny príslušník tretej krajiny.

Držiteľ modrej karty EÚ⁸ – štátny príslušník tretej krajiny, ktorému bola vydaná modrá karta EÚ⁹ na účel výkonu vysokokvalifikovaného zamestnania.

Zahraničný študent¹⁰ – zahraničný študent – štátny príslušník tretej krajiny, ktorý získal prechodný pobyt v SR na účel štúdia, teda jeho primárnym cieľom je štúdium.¹¹

2 Konkrétny právny predpis uvádzame v poznámke pod čiarou.

3 Zdroj: Asylum and Migration Glossary 2.0 [http://www.emn.sk/phocadownload/glossary/emn_glossary_v-jan2012.pdf] (citované 30. 4. 2013).

4 Zákon o pobyte cudzincov.

5 Zákon o pobyte cudzincov.

6 V zmysle zákona o pobyte cudzincov sa členským štátom rozumie členský štát EÚ okrem SR, iný zmluvný štát

Dohody o EHP a Švajčiarska konfederácia.

7 Zdroj: Asylum and Migration Glossary 2.0 [http://www.emn.sk/phocadownload/glossary/emn_glossary_v-jan2012.pdf] (citované 29. 5. 2013).

8 Pojem vymedzený autormi malej tematickej štúdie.

9 Podľa zákona o pobyte cudzincov je modrá karta EÚ definovaná ako osobitný druh povolenia na prechodný pobyt, ktorý oprávňuje štátneho príslušníka tretej krajiny vstúpiť, zdržiavať sa, pracovať na území SR, vycestovať z územia SR a opätovne vstúpiť na územie SR v čase, na aký mu ju policajný útvar vydal.

10 Zdroj: ÚHCP P PZ.

11 V SR môžu študovať aj kategórie štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí majú iný účel prechodného pobytu, resp. majú udelený trvalý pobyt, avšak jediný druh pobytu, pri ktorom je primárny cieľ študovať v SR, je prechodný pobyt na účel štúdia podľa § 24 zákona o pobyte cudzincov.

Vedecký pracovník¹² – štátny príslušník tretej krajiny, ktorý na území SR vykonáva výskum alebo vývoj na základe dohody o hosťovaní¹³ a na tento účel mu policajný útvar udelil prechodný pobyt.

Definície **vysokokvalifikovaného a kvalifikovaného migranta** uvádzame v širších súvislostiach v podkapitole 1.1.1.

12 Pojem vymedzený autormi malej tematickej štúdie. Predmetná smernica bola do slovenského právneho poriadku transponovaná aj vo vzťahu k pobytovému statusu štátnych príslušníkov tretích krajín zákonom č. 693/2006 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

13 Uzatváranie dohôd o hosťovaní upravuje zákon č. 172/2005 Z. z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja a o doplnení zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov, ktorým bola do právneho poriadku SR transponovaná smernica Rady 2005/71/ES o osobitnom postupe prijímania štátnych príslušníkov tretích krajín na účely vedeckého výskumu.

Národná politika a praktické opatrenia

1.1 Národná politika v oblasti prilákania vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných migrantov

Prilákanie vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných štátnych príslušníkov tretích krajín sa uvádza v SR vo viacerých strategických dokumentoch, aj keď ani jeden z nich sa špecificky priamo nezameriava len na rozpracovanie tejto problematiky. Pracovnou migráciou na územie Slovenska sa zo strategických dokumentov zaoberá najmä **Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2020** („MP“, alebo „migračná politika“), ktorú prijala vláda SR uznesením č. 574 dňa 31. augusta 2011.¹⁴ Tento dokument sa však nesústreďuje len na pracovnú migráciu a prilákanie vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných migrantov na slovenský trh práce, keďže sa zaoberá celkovým aspektom migrácie v SR a jej rôznymi oblasťami, pričom o pracovnej migrácii sa píše len v jednej špecifickej kapitole.

14 http://www.emn.sk/phocadownload/documents/migracna_politika_sr_2020_sk.pdf (citované 18. 3. 2013).

MP vychádza z dokumentu **Koncepcné zámery migračnej politiky SR na obdobie rokov 2011 – 2015**¹⁵, ktorý okrem iného naznačuje smerovanie politiky SR v oblasti pracovnej migrácie so zameraním sa na zamestnávanie cudzincov v súlade s potrebami trhu práce, na prijímanie a zamestnávanie vysokokvalifikovaných pracovníkov, vedeckých pracovníkov, študentov a iných kvalifikovaných migrantov; stanovenie kvót pre jednotlivé skupiny legálnych migrantov na základe potrieb zamestnanosti, s prípadným zvážením sektorového/odvetvového členenia a členenia podľa krajín pôvodu migrantov. Jednotlivé tézy formulované v tomto dokumente boli následne reflektované a detailnejšie rozpracované v MP, ktorá na tento dokument nadväzovala.

MP sa najmä v časti týkajúcej sa legálnej migrácie odvoláva aj na koncepcný dokument **Minerva 2.0 – Slovensko do prvej ligy**.¹⁶ Ide o dokument, ktorý prepája rezortné iniciatívy v oblastiach vedomostnej ekonomiky ako vzdelanie, veda a výskum a inovatívne podnikanie. Dokument na viacerých miestach poukazuje na problém veľmi nízkej mobility zahraničných študentov/doktorandov/výskumníkov na územie Slovenska, ako aj na prekážky spojené s obmedzenou vízovou politikou, politikou pobytu cudzincov v SR a rôznymi inými administratívnymi prekážkami zo strany cudzineckej polície, ministerstiev a zastupiteľských úradov SR v zahraničí. Uvedené problematické oblasti sú jedným z faktorov, ktoré vplyvajú na slabé miesta ekonomického a spoločenského rozvoja. Na ich minimalizáciu alebo odstránenie navrhuje dokument ako jedno z opatrení vytvoriť aktívnu migračnú politiku a upraviť súvisiacu legislatívu, ktorá by vytvorila okrem iného rámec pre príchod vysokokvalifikovaných pracovníkov. Zároveň navrhuje nástroje na skvalitnenie migračnej politiky SR v tejto oblasti, a to konkrétne:

- zavedenie „Slovenskej karty“, ktorá by uľahčovala príchod a pobyt migrantov, ktorých chce Slovensko prilákať a udržať si;
- zavedenie bodového systému, ktorý umožní príchod imigrantov spĺňajúcich rôzne preferencie Slovenska.

Dokument ďalej uvádza, že sa zjednodušia podmienky vstupu a pobytu pre držiteľov „Slovenskej karty“ a pre cudzincov prichádzajúcich v rámci bodového systému – zavedie sa možnosť komunikácie s úradmi aj v anglickom jazyku (nielen v slovenčine), zrýchli sa a zjednoduší konanie v prípade udeľovania víz a povolení k pobytu, odstránia sa prekážky pri zamestnávaní sa, zjednodušia sa a zefektívni sa transfer firemných zamestnancov medzi zahraničím

15 Dokument bol schválený uznesením vlády SR č. 67 z 2. februára 2011 [<https://lt.justice.gov.sk/Attachment/vlastnymat.rtf?instEID=-1&attEID=30767&docEID=149606&matEID=3494&langEID=1&StamP=20101228152635123>] (citované 18. 3. 2013).

16 Minerva 2.0 – Slovensko do prvej ligy [<http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=20088>] (citované 18. 3. 2013).

a Slovenskom, zjednoduší sa integrácia týchto skupín cudzincov cez rýchlejšie získanie trvalého pobytu a slovenského občianstva a plnohodnotného postavenia v spoločnosti, čo sa týka prístupu na trh práce, sociálneho a zdravotného zabezpečenia a pod.¹⁷ Úlohy z tohto dokumentu sa však v súčasnosti nerealizujú vo forme odpočtu plnenia úloh a mnohé opatrenia sa neimplementujú.

Potreba prilákať vysokokvalifikovaných, resp. kvalifikovaných migrantov alebo zameranie sa na isté skupiny migrantov ako napr. študenti a výskumníci sú uvedené aj v iných strategických dokumentoch, skôr však len v deklaratívnej podobe bez ďalšieho rozpracovania. Konkrétne sú to dokumenty:

Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2012 – 2016¹⁸, ktoré v časti Výskum a vývoj deklaruje, že je potrebné podporovať legislatívne zmeny, ktorými budú zabezpečené také podmienky, aby kvalitní študenti a výskumní pracovníci z tretích krajín prichádzali študovať a pracovať na Slovensko.

Koncepcia integrácie cudzincov SR

Koncepcia v časti Zamestnanosť a prístup na trh práce deklaruje, že „Slovenská republika nebude uplatňovať model založený iba na princípe vykrytia nedostatkových profesií na trhu práce, ale zameria sa na podporu riadenia legálnej imigrácie vysokokvalifikovaných pracovných síl z tretích krajín, ktoré prispievajú k celkovej konkurencieschopnosti SR, a to najmä na imigráciu študentov, vedeckých a výskumných pracovníkov, umelcov, podnikateľov, pričom sa taktiež zameria aj na skupiny zahraničných Slovákov, žijúcich v rôznych krajinách v rámci diaspór atď.“¹⁹ V rámci plnenia úloh Koncepcie integrácie cudzincov sa každoročne spracúvajú **Súhrnné správy o plnení opatrení vyplývajúcich z Koncepcie integrácie cudzincov v SR** (správy boli spracované za roky 2010, 2011, 2012).²⁰ V rámci Súhrnnej správy za rok 2012 sa za oblasť vysokokvalifikovaných štátnych príslušníkov tretích krajín explicitne zmieňujú podmienky na získanie modrej karty EÚ, aj keď v správe absentuje podrobnejšia analýza efektivity získavania a udeľovania modrej karty EÚ.²¹

17 Minerva 2.0 – Slovensko do prvej ligy, s. 28 a 29.

18 [http://www.vlada.gov.sk/data/files/2008_programove-vyhlasenie-vlady.pdf] (citované 18. 3. 2013).

19 Koncepcia integrácie cudzincov v Slovenskej republike, s. 25 [http://www.employment.gov.sk/integracia-cudzincov-dokumenty.html] (citované 29. 5. 2013).

20 Súhrnné správy sú vypracované na základe odpočtu úloh všetkých zodpovedných ministerstiev, samosprávnych krajov, Národného inšpektorátu práce, Štatistického úradu a Únie miest Slovenska. Uvedené správy sú dostupné na internetovej stránke MPSVaR SR.

21 Zdroj: MPSVaR SR.

1. novembra 2012 začalo MPSVaR SR implementovať národný projekt s názvom Príprava novej integračnej politiky a jej mainstreaming. Cieľom projektu je vytvoriť **novú integračnú politiku**. Aktuálne prebieha proces prípravy materiálu novej integračnej politiky, materiál je plánovaný na predloženie na rokovanie vlády v decembri 2013. Nová integračná politika má za cieľ zlepšiť multidimenzionálny rozmer integrácie (zamestnanie, vzdelávanie, kultúrna orientácia, občianska participácia, jazykové schopnosti, prístup k občianstvu). Aktuálne prebieha proces, v rámci ktorého majú zodpovedné ministerstvá predložiť svoje návrhy, vízie, plány a opatrenia do pripravovaného materiálu novej integračnej politiky.²² Preto zatiaľ nie je možné zhodnotiť, do akej miery sa nová integračná politika bude venovať aj integrácii vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných štátnych príslušníkov tretích krajín.

V ďalších častiach štúdie sa budeme podrobnejšie venovať už len MP a jej jednotlivým opatreniam, keďže ide o nosný dokument v tejto oblasti. MP je podrobnejšie rozpracovaná aj do konkrétnych akčných plánov (AP)²³, a to aj v oblasti pracovnej migrácie. Zároveň reflektuje tézy aj už spomínaných dokumentov. Za implementáciu jednotlivých AP sú zodpovedné relevantné ústredné orgány štátnej správy a znenie akčných plánov si môžu upravovať, aktualizovať a prehodnocovať napr. z dôvodu nového programového vyhlásenia vlády na roky 2012 – 2016, ako aj z dôvodu legislatívneho vývoja a ďalších zmien. Aktualizované AP by mali byť k dispozícii v septembri 2013.²⁴ Vykonávanie akčných plánov monitoruje vláda SR na základe každoročného odpočtu úloh²⁵. MP a jej AP sú relatívne novým dokumentom, preto ešte nedošlo k plnej aplikácii jednotlivých opatrení do praxe, takže nie je možné analyzovať ich vplyv a efektívnosť plnenia.

1.1.1 Definícia vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných migrantov v strategických dokumentoch a legislatíve SR

Pojmy vysokokvalifikovaný a kvalifikovaný migrant, resp. štátny príslušník tretej krajiny nedefinuje v SR žiadny dokument.

Definíciu vysokokvalifikovaného zamestnania je možné nájsť v § 37 odsek 3 zákona č. 404/2011 o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o pobyte cudzincov), aj keď táto definícia vymedzuje pojem vysokokvalifikované zamestnanie len na účel vydania modrej karty EÚ.

22 Zdroj: MPSVaR SR.

23 Akčné plány sú súčasťou Súhrnnej správy o stave plnenia úloh, zámerov a cieľov migračnej politiky za rok 2011 [http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=21047] (citované 19. 3. 2013).

24 Zdroj: MPSVaR SR.

25 Súhrnnú správu o stave plnenia úloh, zámerov a cieľov migračnej politiky za rok 2012 prerokovala vláda SR 30. apríla 2013.

Podľa tohto zákona sa vysokokvalifikovaným zamestnaním rozumie zamestnanie, na ktorého výkon sa vyžaduje vyššia odborná kvalifikácia. Pod vyššou odbornou kvalifikáciou je možné chápať kvalifikáciu preukázanú dokladom o vysokoškolskom vzdelaní alebo dokladom o vykonaní viac ako päťročnej odbornej praxe v príslušnej oblasti, ktorá je na úrovni porovnateľnej s vysokoškolským vzdelaním. Doklad musí byť vydaný podľa osobitného predpisu. Zákon o pobyte cudzincov ani iný právny predpis v SR už ďalej nedefinuje vysokokvalifikované, resp. kvalifikované zamestnanie alebo pojem vysokokvalifikovaný, resp. kvalifikovaný migrant.

MPSVaR SR aktuálne pracuje na spracovaní komplexnejšej definície kvalifikovaných a vysokokvalifikovaných migrantov nad rámec definície vysokokvalifikovaného zamestnania uvedenej v zákone o pobyte cudzincov v kontexte vydávania modrých kariet EÚ.²⁶

Na definovanie vysokokvalifikovaného a kvalifikovaného zamestnania v tejto štúdii, ale aj vo všeobecnosti v SR môžeme používať medzinárodnú štandardnú klasifikáciu zamestnaní ISCO-88, prenesenú v podmienkach SR do tzv. rozšírenej klasifikácie zamestnaní KZAM-R. KZAM-R rozdeľuje zamestnancov do tried predovšetkým podľa charakteru práce, zložitosti, zodpovednosti a kvalifikačnej náročnosti vykonávanej práce.

V súlade s KZAM-R sa prvé 3 hlavné triedy dajú považovať za vysokokvalifikované zamestnanie, pričom ide o nasledujúce kategórie zamestnancov:

- 1) zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci. V tejto hlavnej triede sa vzťah stupňa vzdelania neustanovuje a za dôležitejšiu sa považuje funkcia tvorby politiky a riadenia;
- 2) vedeckí, odborní a duševní zamestnanci, teda zamestnania vyžadujúce vedomosti a schopnosti zodpovedajúce vysokoškolskému vzdelaniu, bakalárskemu vzdelaniu (ide teda o medzinárodnú klasifikáciu vzdelania ISCED 5 a 6) alebo vedeckej kvalifikácii;
- 3) technickí, zdravotnícki, pedagogickí zamestnanci a zamestnanci v príbuzných odboroch, teda zamestnania vyžadujúce vedomosti a schopnosti zodpovedajúce úplnému strednému, prípadne bakalárskemu vzdelaniu (ide teda o medzinárodnú klasifikáciu vzdelania ISCED 5, prípadne 4)²⁷.

26 V rámci prípravy návrhu národného programu Fondu pre azyl, migráciu a integráciu na obdobie rokov 2014 – 2020 navrhlo MPSVaR SR opatrenie s cieľom definovať kategórie kvalifikovaných a vysokokvalifikovaných migrantov a sledovať nedostatkové pracovné pozície na trhu práce. Zdroj: MPSVaR SR.

27 Pozri aj Domonkos, Páleník, Radvanský (2010): Saturovanie dopytu po pracovnej sile prostredníctvom migrácie v Slovenskej republike. Európska migračná sieť, Bratislava [http://www.emn.sk/phocadownload/emn_studies/emn-sk_satur_dopytu_po_prac_sile_migraciou_sk.pdf] (citované 19. 3. 2013) a Mihály, Divinský (2011): Nové trendy a prognóza pracovnej migrácie v Slovenskej republike do roku 2020 s výhľadom do roku 2050. TRIXIMA, Bratislava.

Triedy 4-8 KZAM-R sa môžu považovať za kvalifikované zamestnanie, pričom ide o tieto kategórie zamestnancov:

- 4) nižší administratívni zamestnanci (úradníci);
- 5) prevádzkoví zamestnanci v službách a obchode;
- 6) kvalifikovaní robotníci v poľnohospodárstve, lesníctve a príbuzných odboroch (okrem obsluhy strojov a zariadení);
- 7) remeselníci a kvalifikovaní výrobcovia, spracovatelia, opravári (okrem obsluhy strojov a zariadení);
- 8) obsluha strojov a zariadení.

Do týchto tried sa zatriedujú zamestnania vyžadujúce rovnaký stupeň vzdelania (stredné vzdelanie, úplné stredné vzdelanie) a rozlišujú sa vzťahom k širokým skupinám špecializácie vzdelania (ide teda o medzinárodnú klasifikáciu vzdelania ISCED 4 a 3).²⁸

Ako sme už uviedli v tejto kapitole, MP a jej AP rozlišujú kategóriu vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných migrantov. Prijímanie oboch týchto kategórií migrantov je podmienené potrebami národného hospodárstva. S cieľom stanoviť tieto potreby predpokladá MP vykonávanie pravidelných analýz národného hospodárstva a zavedenie bodového systému pre prijímanie kvalifikovaných a vysokokvalifikovaných imigrantov.

Tvorcovia MP pri tomto rozdelení na kategóriu vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných migrantov vychádzali pravdepodobne z charakteru slovenskej ekonomiky. Podľa Mihály, Divinský (2011): „...ekonomika SR ešte stále nie je vzdelanostnou a na vedomosti orientovanou ekonomikou, ale momentálny trend je, že sa v krajine koncentrujú prevažne výrobné činnosti...“²⁹

To znamená, že SR má na jednej strane ambíciu stať sa alebo ísť cestou vzdelanostnej ekonomiky aj formou prilákania vysokokvalifikovaných migrantov, na druhej strane reflektuje súčasný stav jej orientácie na výrobu a prípadnú potrebu získania kvalifikovaných pracovníkov aj v tejto oblasti (obsluha strojov a zariadení, opravári, remeselníci a kvalifikovaní výrobcovia), ak tieto miesta nebude možné zaplniť domácou pracovnou silou.

28 Ibidem.

29 Mihály, Divinský (2011): Nové trendy a prognóza pracovnej migrácie v Slovenskej republike do roku 2020 s výhľadom do roku 2050. TRIXIMA, Bratislava.

1.1.2 Hlavné zásady a ciele migračnej politiky SR s ohľadom na prilákanie vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných migrantov

V MP sa uvádza, že riadenú ekonomickú migráciu primárne determinujú potreby SR, a preto musí byť ekonomická migrácia v najbližších rokoch založená na aktívnom a flexibilnom riadení prijímania cudzincov. SR sa preto bude orientovať na politiky zamerané na aktívnu podporu prijímania ekonomických migrantov a zamestnávajúce migrantov z tretích krajín v súlade s potrebami národného hospodárstva a trhu práce, pričom sa bude klásť dôraz na prijímanie a zamestnávajúce vysokokvalifikovaných zamestnancov, vedec-kých pracovníkov a podľa potreby ďalších kvalifikovaných migrantov. Ďalej MP uvádza, že základným kritériom prijímania cudzincov v rámci riadenej ekonomickej migrácie je ich potenciál pre rozvoj slovenského hospodárstva a spoločnosti s preferenciou prijímania migrantov, ktorí majú potrebnú kvalifikáciu a kompetencie, aby pokryli pretrvávajúci dopyt po nedostatkových profesiách na národnom trhu práce. Keďže podľa MP musí riadenie ekonomickej migrácie odpovedať na výzvy globálnej súťaže o talenty, najmä ich aktívnym vyhľadávaním a vytváraním podmienok pre ich príchod na Slovensko, je kľúčové vytvárať atraktívne prostredie pre cudzincov, ktorí sú potrební pre rozvoj nášho hospodárstva.

MP teda v oblasti pracovnej migrácie vychádza z nasledovných zásad:

- potreby SR, resp. potreby národného hospodárstva a trhu práce SR,
- potreba odpovedať na výzvy globálnej súťaže o talenty,
- rozvoj hospodárstva a spoločnosti SR,
- pokrytie pretrvávajúceho dopytu po nedostatkových profesiách na národnom trhu práce.

Nadväzujúc na tieto zásady, je cieľom MP v oblasti pracovnej migrácie:

- prijímanie a zamestnávajúce vysokokvalifikovaných zamestnancov, vedec-kých pracovníkov a podľa potreby ďalších kvalifikovaných migrantov;
- aktívne a flexibilné prijímanie takýchto cudzincov a vytváranie podmienok pre ich príchod na Slovensko.

Vo všeobecnosti MP nehovorí o preferovaní istého typu migrácie – teda cirkulárnej, dočasnej alebo permanentnej, ale uvádza ako jedno z opatrení, na ktoré treba brať zreteľ, aktualizáciu podmienok vytvárajúcich právny rámec umožňujúci vstup migrantov na trh práce – pre sezónnu prácu, dočasnú a cirkulujúcu migráciu, ako aj pre formy krátkodobého zamestnávania a i.

1.1.3 Hlavné navrhované opatrenia v oblasti pracovnej migrácie v SR s ohľadom na vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných migrantov

MP bola následne po jej schválení vládou SR rozvinutá do AP, ktoré boli súčasťou *Súhrnnej správy o stave plnenia úloh, zámerov a cieľov migračnej politiky za rok 2011* a vláda SR ich vzala na vedomie na svojom rokovaní 31. mája 2012³⁰. Cieľom AP je rozpracovať jednotlivé tézy MP do konkrétnejších úloh. Na napĺňaní týchto úloh priebežne pracujú jednotlivé rezorty, avšak väčšina z nich ešte nebola aplikovaná do praxe, resp. dochádza k ich prehodnocovaniu a aktualizácii z dôvodu nového programového vyhlásenia vlády na roky 2012 – 2016, z dôvodu legislatívneho vývoja a ďalších zmien, prípadne sú aplikované len krátky čas, a preto nie je v súčasnosti možné hodnotiť ich efektívnosť, resp. ich dopad. Na priblíženie zamerania týchto úloh, ktoré sa majú v rámci AP napĺňať, uvádzame nižšie relevantné tézy MP a súvisiace navrhované úlohy vyplývajúce z AP, ako aj ich stav za posledné dva roky. Tie predstavujú hlavné charakteristiky MP v oblasti pracovnej migrácie v SR. Ako sme už uviedli, jednotlivé úlohy sú v štádiu spracovávania alebo sú implementované len krátko, takže z nich zatiaľ nie je možné vyvodit' žiadne závery.

30 [<http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=21047>] (citované 31. 5. 2013).

Opatrenie MP	Úlohy stanovené v AP
vytvorenie pravidiel ekonomickej imigrácie formou definovania tzv. „slovenskej karty“ (modifikácia „modrej karty Európskej únie“) pre kvalifikovaných a vysokokvalifikovaných imigrantov, ako aj zavedenie bodového systému, ktorý bude flexibilným nástrojom na určovanie priorit v prijímaní jednotlivých kategórií imigrantov	Definovať kvalifikovaných a vysokokvalifikovaných imigrantov (pozri bližšie kapitolu 1.1.1). Spracovať prehľad členských štátov EÚ, ktoré realizujú bodový systém, ako nástroj pre určovanie priorit v prijímaní migrantov v rámci všetkých skupín riadenej ekonomickej migrácie. Podklad pre posúdenie možnosti jej aplikácie pre potreby prijímania migrantov v SR a dopadov na existujúci právny systém v rámci riadenej ekonomickej migrácie. Oboznámiť sa s bodovým systémom, stanoviť oblasti (vzdelanostná úroveň, jazyková úroveň, mzdová úroveň, nedostatkové profesie), za ktoré sa budú udeľovať body, stanoviť váhy jednotlivých oblastí. Bodový systém sa týka všetkých kategórií ekonomických migrantov. ³¹
	Na základe posúdenia prínosu bodového systému – legislatívne zadefinovať pojem slovenská karta. ³²
	Novelizovať zákon upravujúci podmienky pobytu cudzincov po legislatívnom zadefinovaní pojmu slovenská karta.
vykonávanie pravidelných analýz potrieb národného hospodárstva a ekonomickeho prínosu jednotlivých skupín ekonomických migrantov (podľa účelu pobytu), na základe ktorých zväziť prijímanie regulačných a kontrolných opatrení, ako aj opatrení na motiváciu cudzincov, ktorí sú prínosom pre slovenské hospodárstvo, aby pôsobili v Slovenskej republike s cieľom zabezpečenia rovnováhy na trhu práce i v celom rozsahu ekonomickej migrácie	Zriadiť medzirezortnú pracovnú skupinu zloženú zo zástupcov MV SR, MPSVaR SR, MZVaEZ SR a MH SR za účelom koordinovania činností a stanovenia postupov určujúcich legálnosť pobytu. ³³
	Zaviesť sledovanie nedostatkových pracovných pozícií. Vypracovať analýzy sledovania nedostatkových pracovných pozícií. Vypracovať analýzy trhu práce. Posúdiť zavedenia kvót pre niektoré pracovné pozície. Na základe analýz stanoviť kvóty aj na určité druhy živností. ³⁴
	Prognózovať budúci vývoj jednotlivých odvetví národného hospodárstva; určiť nedostatkové profesie s cieľom zabezpečiť rovnováhu na národnom trhu práce v dostatočnom časovom predstihu. ³⁵
	Analyzovať a identifikovať odvetvia národného hospodárstva, do ktorých chce SR prilákať a udržať si ekonomických migrantov. ³⁶

31 Niektoré úlohy AP sú momentálne v štádiu prehodnocovania z dôvodu nového programového vyhlásenia vlády na roky 2012 – 2016, z dôvodu legislatívneho vývoja a ďalších zmien. Relevantná úloha spadajúca do gescie MPSVaR SR je tiež predmetom prehodnocovania a aktualizovaný AP by mal byť k dispozícii koncom júla 2013.

32 Na úlohe sa pracuje aj počas roku 2013.

33 Multidisciplinárna pracovná skupina na koordináciu činností súvisiacich s určením oprávnenosti pobytu cudzincov bola zriadená. Predsedom multidisciplinárnej skupiny je riaditeľ ÚHCP PPZ.

34 V rámci Národného projektu XIV – 2 Systém zisťovania vzniknutých a zaniknutých pracovných miest a prognózovanie potrieb trhu práce je možné aj sledovanie nedostatkových pracovných pozícií. Vypracovanie analýzy trhu práce bude výsledkom uvedeného projektu.

35 Na úlohe sa pracuje aj počas roku 2013.

36 Analýza MH SR vyhotovená v marci 2013 analyzuje výsledky oslovenia spoločností zamestnávajúcich viac ako 500 zamestnancov s požiadavkou odhadu potrieb zamestnávania pracovnej sily z tretích krajín v časovom horizonte do roku 2015. Väčšina oslovených zamestnávateľov nemala potrebu zamestnávať pracovníkov z tretích krajín a postačovali im kapacity trhu práce v SR. Tento materiál tiež analyzuje vývoj zamestnanosti vo vybraných odvetviach, pričom najvyšší nárast v ostatných rokoch zaznamenali strojársky a elektrotechnický priemysel, na základe čoho MH SR predpokladá záujem zamestnávateľov v týchto odvetviach aj o pracovnú silu z tretích krajín. Materiál sa však venuje všetkým pracovným pozíciám, nielen tým s požiadavkami na vysokokvalifikovanú pracovnú silu. Zdroj: MH SR.

podpora prijímania ekonomických migrantov, zamestnávania migrantov z tretích krajín v súlade s potrebami národného hospodárstva a trhu práce s dôrazom na prijímanie a zamestnávanie vysokokvalifikovaných zamestnancov, vedeckých pracovníkov a ďalších kvalifikovaných migrantov	Identifikovať možné oblasti spolupráce s potenciálom napomôcť mobilite domácej a zahraničnej pracovnej sily v závislosti od potrieb národného trhu práce. ³⁷
	Podporiť prijímanie ekonomických migrantov, zamestnávanie migrantov z tretích krajín v súlade s potrebami národného hospodárstva a trhu práce s dôrazom na prijímanie a zamestnávanie vysokokvalifikovaných zamestnancov, vedeckých pracovníkov a ďalších kvalifikovaných migrantov. ³⁸
	Analyzovať ekonomický prínos jednotlivých skupín ekonomických migrantov (podľa účelu pobytu). ³⁹
	Vypracovať kritériá na posudzovanie žiadostí o stanovisko k udeleniu prechodného pobytu na účel podnikania migrantov. Ročne vyhodnocovať počet podporných a zamietnutých stanovísk MH SR k udeleniu prechodného pobytu ekonomických migrantov na základe kritérií, ktoré sú v súlade s migračnou politikou. ⁴⁰

Zdroj: Súhrnná správa o stave plnenia úloh, zámerov a cieľov migračnej politiky za rok 2011 a 2012, príloha 1.

V súčasnosti je dopyt po pracovnej sile v SR riadený potrebami trhu práce, teda pri udeľovaní povolenia na zamestnanie vo všeobecnosti berie príslušný úrad práce do úvahy situáciu na trhu práce a možnosti obsadenia pracovného miesta na základe tzv. princípu preferencie Únie (union preference principle).

37 MPSVaR SR v tejto súvislosti spolupracuje s niekoľkými zastupiteľskými úradmi SR v zahraničí (napr. USA, Kanada, Austrália a pod.).

38 Opatrenie sa plní v medziach vydávania modrej karty EÚ.

39 V čase vypracovania tejto analýzy nemalo MH SR dostatok štatistických informácií na posúdenie ekonomickeho prínosu migrantov za účelom pobytu na zamestnanie. V rámci ekonomickeho prínosu migrantov na účel podnikania analyzovalo MH SR dva ciele, a to tvorbu pracovných miest a pozitívny vplyv na štátny rozpočet z hľadiska platenia daní. MH SR malo k dispozícii iba údaje z ním posudzovaných žiadostí o stanovisko k udeleniu prechodného pobytu na účel podnikania migrantov. Neexistujú však údaje o naplnení podnikateľských zámerov migrantov v oblasti tvorby a udržania pracovných miest. Veľkým nedostatkom pre vypracovanie tejto analýzy je absencia štatistickej základne. MH SR bude naďalej spolupracovať s inými rezortmi pri tvorbe koncepcie zberu potrebných údajov. Zdroj: MH SR.

40 MH SR na základe žiadosti príslušného oddelenia cudzineckej polície Policajného zboru v konaní o žiadosti štátneho príslušníka tretej krajiny o udelenie prechodného pobytu na účel podnikania posudzuje, či je podnikateľská činnosť žiadateľa prínosom pre hospodárske záujmy SR, a vydáva o tom stanovisko.

1.1.4 Hlavné navrhované opatrenia v oblasti pracovnej migrácie v SR s ohľadom na iné skupiny migrantov

MP alebo jej jednotlivé AP špecificky spomínajú aj iné skupiny migrantov ako len vo všeobecnosti vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných migrantov. Týmito skupinami sú podnikatelia a živnostníci, ako aj výskumníci a vedec-kí pracovníci, študenti a aj tzv. novodefinované skupiny migrantov, ktoré však MP podrobnejšie nepopisuje.

Nižšie uvádzame jednotlivé opatrenia MP a súvisiace úlohy stanovené v AP týkajúce sa aj iných skupín migrantov.

Opatrenie MP	Úlohy stanovené v AP
SR prijme politiky na aktívnu podporu prijímania ekonomických migrantov a zamestnávania migrantov z tretích krajín v súlade s potrebami národného hospodárstva a trhu práce s dôrazom na prijímanie a zamestnávania vysokokvalifikovaných zamestnancov, <u>vedeckých pracovníkov</u> a podľa potreby ďalších kvalifikovaných migrantov	Vypracovať kritériá na posudzovanie žiadostí o stanovisko k udeleniu prechodného pobytu na účel <u>podnikania</u> migrantov.

aktualizácia legislatívno-právnych podmienok vytvárajúcich flexibilnejšie formy pre vstup a pobyt migrantov na realizáciu <u>štúdiá</u> a ekonomickej činnosti pre súčasné, ale aj <u>novodefinované</u> skupiny ekonomických migrantov	Zahraniční študenti, ktorí ukončili úspešne štúdium na strednej alebo vysokej škole, akreditovanej vo vzdelávacom systéme na území SR, by mali mať možnosť zostať na území SR aspoň 3 mesiace, aby si mohli nájsť zamestnanie. ⁴¹ Táto skupina cudzincov by spadala do skupiny cudzincov, u ktorých sa povolenie na zamestnanie nevyžaduje, a tým by sa im poskytla možnosť prístupu k zamestnaniu takmer bez obmedzení – doplniť do §22 ods.7 zákona č.5/2004 nové písmeno a informovať úrad práce, sociálnych vecí a rodiny o vzniku pracovno-právneho vzťahu formou Informačnej karty.
	Zabezpečiť možnosť prístupu cudzincov k vysokoškolskému štúdiu v SR. Zároveň zabezpečiť, aby sa zvýšil počet hodín, ktorý môžu študenti vysokoškolského štúdiá pracovať popri štúdiu, aspoň na dvojnásobok súčasného stavu. ⁴²
vykonávanie pravidelných analýz potrieb národného hospodárstva a ekonomického prínosu jednotlivých skupín ekonomických migrantov (podľa účelu pobytu), na základe ktorých zväziť prijímanie regulačných a kontrolných opatrení, ako aj opatrení na motiváciu cudzincov, ktorí sú prínosom pre slovenské hospodárstvo, aby pôsobili v Slovenskej republike s cieľom zabezpečenia rovnováhy na trhu práce i v celom rozsahu ekonomickej migrácie	Zaviesť sledovanie nedostatkových pracovných pozícií. Vypracovať analýzy sledovania nedostatkových pracovných pozícií. Vypracovať analýzy trhu práce. Posúdiť zavedenie kvót pre niektoré pracovné pozície. Na základe analýz stanoviť kvóty aj na určité <u>druhy živností</u> .

Zdroj: Súhrnná správa o stave plnenia úloh, zámerov a cieľov migračnej politiky za rok 2011 a 2012, príloha 1.

V tejto súvislosti je potrebné spomenúť, že MP ani jej jednotlivé AP nemenujú opatrenia zamerané na špecifické skupiny povolání alebo zamestnaní. Avšak Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

41 Úloha bola nasledovne stanovená v AP k MP z 31. mája 2012. Novela zákona o pobyte cudzincov účinná od 1. mája 2013 zavádza v tejto súvislosti ochrannú lehotu 30 dní, kedy si študent bude môcť po skončení štúdiá hľadať na území SR zamestnanie a následne požiadať o zmenu účelu pobytu.

42 Na úlohe sa pracuje aj počas roku 2013. Viac informácií o zahraničných študentoch je k dispozícii v štúdiu EMN Migrácia zahraničných študentov do SR [http://www.emn.sk/phocadownload/emn_studies/emn-sk_studia_migracia_zahranicnych_studentov_do_SR_sk.pdf] (citované 19. 3. 2013).

podľa plnomocenstva MH SR z roku 2005 vydáva potvrdenia o významnosti investície na území SR. Ide najmä o potvrdenia, že investor je významným a že jeho trvalý pobyt je v záujme SR. SARIO posudzuje investorov podľa skutočnosti, či majú osvedčenie o významnosti investície alebo či získali investičný stimul (samozrejme zároveň, či svoju činnosť reálne vykonávajú).

MH SR posudzuje aj predložené žiadosti o udelenie pobytu na účel podnikania v zmysle zákona o pobyte cudzincov a v zmysle náležitostí podnikateľského zámeru určené ÚPSVaR podľa zákona o službách zamestnanosti a vyhlášky MPSVaR SR č. 44/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov, ktorou sa vykonáva ustanovenie uvedeného zákona. MH SR sekundárne berie do úvahy aj plánovaný počet novovytvorených pracovných miest. V prípade splnenia si zákonných predpisov migrantom (napr. dostatočne naplnené náležitosti podnikateľského zámeru) štandardne MH SR poskytuje súhlasné stanovisko so žiadosťou o udelenie pobytu na účel podnikania.

1.1.5 Vplyv legislatívy EÚ na uľahčenie prístupu vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných migrantov na slovenský trh práce

V SR ovplyvnila zjednodušenie podmienok v prístupe vysokokvalifikovaných migrantov na slovenský trh práce vo veľkej miere aj legislatíva EÚ. Takisto mala vplyv aj na zjednodušenie podmienok vstupu výskumníkov, vedeckých pracovníkov a študentov do SR. Najvýznamnejšie v tomto smere sú tieto smernice:

Smernica Rady 2009/50/ES z 25. mája 2009 o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín na účely vysokokvalifikovaného zamestnania, ktorá bola plne transponovaná do právneho poriadku SR

Štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sú držiteľmi modrej karty EÚ, majú v porovnaní so zamestnancami, ktorým bolo udelené povolenie na prechodný pobyt na účel zamestnania, niekoľko výhod. V prvom rade, OCP PZ príslušné podľa miesta pobytu alebo predpokladaného pobytu migranta na území SR ako príslušná inštitúcia na rozhodovanie o udelení povolení na pobyt rozhoduje o vydaní modrej karty EÚ v lehote do 30 dní, pričom v prípade prechodného pobytu na účel zamestnania je táto lehota 90 dní⁴³. V obzvlášť zložitých prípadoch môže odvolací orgán predĺžiť túto lehotu najviac o 30 dní.

⁴³ Vo výnimočných prípadoch rozhoduje policajný orgán v rovnakej lehote – do 30 dní. Ide o prípady, kedy je žiadateľom o prechodný pobyt na účel zamestnania štátny príslušník tretej krajiny, ktorý zastupuje alebo pracuje pre zahraničného investora v SR a zároveň je občanom členského štátu Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj, alebo ktorý zastupuje alebo pracuje pre významného zahraničného investora v SR.

Pokiaľ sa prechodný pobyt na účel zamestnania udeľuje na dobu trvania zamestnania, najviac však na 2 roky, modrú kartu EÚ môže štátny príslušník tretej krajiny získať až na 3 roky. Ak je doba zamestnania uvedená v pracovnej zmluve kratšia ako 3 roky, OCP PZ udelí modrú kartu EÚ na obdobie trvania pracovného pomeru predĺženú o 90 dní.

Ďalšou výhodou modrej karty EÚ je skutočnosť, že jej držiteľ je oprávnený počas doby jej platnosti ľubovoľne meniť zamestnávateľa za predpokladu, že pôjde stále o výkon vysokokvalifikovaného zamestnania v odbore, v ktorom má štátny príslušník tretej krajiny vyššiu odbornú kvalifikáciu. V prípade držiteľov povolenia na prechodný pobyt na účel zamestnania je zmena zamestnávateľa pomerne komplikovaná, keďže je spojená s nutnosťou získať nové povolenie na zamestnanie⁴⁴. Povolenie na zamestnanie sa totiž v SR viaže na výkon konkrétnej práce u konkrétneho zamestnávateľa.

Podstatným rozdielom je aj dĺžka ochrannej doby, teda doby, po ktorej rozhodne príslušný orgán o odňatí modrej karty EÚ, resp. zrušení prechodného pobytu v prípade straty zamestnania. Držiteľovi modrej karty EÚ sa poskytuje 3-mesačná ochranná doba, v prípade zamestnancov s prechodným pobytom na účel zamestnania je ochranná doba 30 dní.

Nespornou výhodou je i právo žiadateľa o vydanie modrej karty EÚ súvisiace s vnútroeurópskou mobilitou vysokokvalifikovaných zamestnancov – zdržiavať sa na území SR až do rozhodnutia o žiadosti, a to aj v prípade, že žiadateľovi o vydanie modrej karty EÚ uplynie počas konania o jej vydaní jej platnosť vydaná iným členským štátom EÚ.

Medzi ďalšie výhody držiteľa modrej karty EÚ môže tiež patriť udelenie dlhodobého pobytu (na neobmedzený čas) držiteľovi modrej karty EÚ, ak sa na území členských štátov zdržiava nepretržite 5 rokov na oprávnenom pobyte ako držiteľ modrej karty EÚ, z toho najmenej 2 roky ako držiteľ modrej karty EÚ na území SR. Ďalej počas obdobia nezamestnanosti nemusí držiteľ modrej karty EÚ preukázať pri kontrole pobytu finančné zabezpečenie, ak obdobie nezamestnanosti včas oznámil policajnému útvaru. Ďalšou výhodou môže byť možnosť držiteľa modrej karty EÚ presťahovať sa po 18 mesiacoch pobytu v SR do iného členského štátu. Rozhodnutie o vydaní modrej karty EÚ sa vydáva písomne a policajný útvar prijme aj neúplné žiadosti o vydanie modrej karty EÚ.

⁴⁴ Prípady, kedy sa na výkon zamestnania v SR nevyžaduje povolenie na zamestnanie, sú uvedené v § 22 ods. 7 zákona č. 5/2004 o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o službách zamestnanosti“).

Smernica Rady 2005/71/ES z 12. októbra 2005 o osobitnom postupe prijímania štátnych príslušníkov tretích krajín na účely vedeckého výskumu, ktorá bola tiež plne transponovaná do právneho poriadku SR

Prvou výhodou štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí majú v úmysle vykonávať na území SR vedeckú alebo výskumnú činnosť na základe dohody o hostovaní, je skutočnosť, že o ich žiadosti o prechodný pobyt na území SR rozhoduje OCP PZ v skrátenej lehote – do 30 dní odo dňa podania kompletnej žiadosti. Túto lehotu môže v obzvlášť zložitých prípadoch odvolací orgán predĺžiť o 30 dní.

V porovnaní so zamestnancami z tretích krajín, ktorým bol udelený prechodný pobyt na účel zamestnania, sa u vedeckých a výskumných pracovníkov prechodný pobyt na účel výskumu a vývoja nevyžaduje do 90 dní odo dňa začiatku pobytu na území SR⁴⁵. Ich žiadosť o prechodný pobyt nemusí byť doložená dokladom potvrdzujúcim zabezpečenie ubytovania na území SR.

Okrem činností vykonávaných na základe dohody o hostovaní sú vedeckí a výskumní pracovníci oprávnení na území SR podnikat a vykonávať pedagogickú činnosť v pracovnoprávnom vzťahu alebo obdobnom pracovnom vzťahu bez nutnosti získať povolenie na zamestnanie. Ich pedagogická činnosť však nesmie presiahnuť 50 kalendárnych dní v kalendárnom roku.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/98/EÚ z 13. decembra 2011 o jednotnom postupe vybavovania žiadostí o jednotné povolenie na pobyt a zamestnanie na území členského štátu pre štátnych príslušníkov tretích krajín a o spoločnom súbore práv pracovníkov z tretích krajín s oprávneným pobytom v členskom štáte bude transponovaná do slovenskej legislatívy prostredníctvom novely zákona o pobyte cudzincov a zákona o službách zamestnanosti s účinnosťou od 1. decembra 2013. Smernica ustanovuje jednotný postup vybavovania žiadostí vedúci k jednotnému povoleniu zahŕňajúcemu povolenie na prechodný pobyt aj povolenie na zamestnanie v rámci jedného správneho aktu, čím sa odstráni viaceré administratívne prekážky v súvislosti s vybavovaním povolenia na zamestnanie a povolenia na po-

⁴⁵ V prípade prechodného pobytu na účel zamestnania platí uvedené rovnako len v nasledujúcich prípadoch, ak štátny príslušník tretej krajiny:

- pracuje pre významného zahraničného investora v SR,
- je vyslaný zamestnávateľom so sídlom v členskom štáte EÚ/EHP na území SR v rámci poskytovania služieb zabezpečovaných týmto zamestnávateľom,
- je zamestnaný v medzinárodnej hromadnej doprave, ak je na výkon práce na území SR vyslaný svojím zahraničným zamestnávateľom, alebo
- je v pracovnom pomere so zamestnávateľom, ktorý má sídlo alebo sídlo organizačnej zložky s pracovno-právnu subjektivitou mimo územia SR a ktorý ho vyslal na základe zmluvy uzatvorenej s právnickou osobou alebo fyzickou osobou vykonávať prácu na území SR (§ 23 ods. 4 zákona o pobyte cudzincov).

byt. Do praxe sa zavádza efektívnejší proces vybavovania žiadostí štátnych príslušníkov tretích krajín o vydanie jednotného povolenia na pobyt a zamestnanie na jednom mieste, čím sa podstatne zjednoduší správne konanie smerujúce k vydaniu tohto individuálneho správneho aktu. Štátny príslušník tretej krajiny, ktorý sa chce zamestnať na území SR, požiada o vydanie jednotného povolenia na pobyt na policajnom útvar, ktorý je povinný prijať aj neúplnú žiadosť. Jednotné povolenie na pobyt oprávňuje štátneho príslušníka tretej krajiny zdržiavať sa na území SR na účel výkonu zamestnania. Smernica sa vzťahuje aj na štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa oprávnenie zdržiavajú na území SR na iný účel ako zamestnanie a môžu pracovať, pričom sa im táto skutočnosť vyznačí v doklade o pobyte formou zápisu „oprávnenie pracovať“.

1.1.6 Migračná politika SR a otázka úniku a cirkulácie mozgov

MP spomína problematiku úniku mozgov len okrajovo, a to nasledovne: „Využiť potenciál dočasnej a cyklickej migrácie, ako aj návratovej politiky pri eliminovaní nelegálnej migrácie, úniku vysokokvalifikovanej a kvalifikovanej pracovnej sily pri súčasnom rozvoji tretích krajín – v časti Migrácia a rozvoj.“⁴⁶ Relevantná úloha vyplývajúca z AP MP, ktorej cieľom je začať vytvárať podmienky na využívanie potenciálu dočasnej a cyklickej migrácie, ako aj návratovej politiky, je v procese napĺňania.

MP sa však celkovo zaoberá aj únikom pracovnej sily, najmä tej kvalifikovanej zo Slovenska do zahraničia, a s tým súvisiacim vplyvom na slovenský trh práce a ekonomiku.

Otázke cirkulácie mozgov sa MP nevenuje vôbec.⁴⁷

1.1.7 Migračná politika a politické a verejné, odborné diskusie

MP sa pripravovala počas roka 2011, kedy sa k jej príprave uskutočnili viaceré stretnutia aj v rámci činnosti EMN⁴⁸ a boli na ne prizvaní zástupcovia relevantných štátnych inštitúcií, ako aj mimovládnych organizácií. Následne bol návrh MP predmetom medzirezortného pripomienkového konania, kde

⁴⁶ Migračná politika s výhľadom do roku 2020, kapitola 6 – Medzinárodná ochrana, migrácia a rozvoj, s. 15.

⁴⁷ Viac informácií o okružnej a dočasnej migrácii v SR sa nachádza v štúdií EMN Domonkos, Páleník, Radvanský (2010): Dočasná a okružná migrácia v podmienkach Slovenskej republiky. Európska migračná sieť, Bratislava. [http://www.emn.sk/phocadownload/emn_studies/emn-sk_studia_docasna-a-cirk-migracia_sk.pdf] (citované 29. 5. 2013).

⁴⁸ Pozri napr. <http://www.emn.sk/sk/aktivity-emn/stretnutia-a-konferencie/31-senec-march-2011>; <http://www.emn.sk/sk/aktivity-emn/stretnutia-a-konferencie/38-senec-november-2011> (citované 21. 3. 2013).

sa k materiálu vyjadrila okrem relevantných štátnych inštitúcií najmä odborná verejnosť.⁴⁹ Širšia diskusia, či už na úrovni parlamentu, politických strán alebo iných platforiem, neprebehla. Média sa taktiež MP venovali až po jej prijatí, skôr len v deklaratívnej rovine, čiže v procese jej prípravy nijakým spôsobom neovplyvnili jej jednotlivé hlavné tézy. Viac informácií sa nachádza vo Výročnej správe EMN o politikách v oblasti migrácie a azylu v Slovenskej republike 2011⁵⁰.

V médiách sa tiež téma pracovnej migrácie alebo otázka získavania vysokokvalifikovanej, resp. kvalifikovanej pracovnej sily na slovenský trh práce spomína len okrajovo. Najčastejšie sa v článkoch uvádza pracovná migrácia občanov EÚ, pre ktorých je slovenský pracovný trh lákavý⁵¹, či nízka imigrácia zahraničných študentov⁵². V tomto zmysle teda médiá nepodnecujú žiadnu širšiu alebo hlbšiu diskusiu na túto tému. Sporadicky sa v médiách objavujú články súvisiace s demografickými zmenami, starnutím populácie a potrebou riešiť tento fenomén aj prostredníctvom migrácie.⁵³ Migrácia ako riešenie demografického vývoja sa však objavuje len v deklaratívnej podobe, nie je ako téma rozanalyzovaná do väčšej hĺbky v kontexte iných výziev, ktorým momentálne čelí slovenský trh práce (ako napr. vysoká nezamestnanosť⁵⁴ – najmä mladých ľudí a sústredená do istých regiónov, dlhodobá nezamestnanosť, štrukturálny nesúlad medzi dopytom a ponukou práce a s tým súvisiaca potreba reformy vzdelávacieho systému a pod.⁵⁵).

49 Celý materiál vrátane vyhodnotenia pripomienkového konania je dostupný na <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=20174> (citované 29. 4. 2013).

50 [http://www.emn.sk/phocadownload/emn_reports/emn-sk_vyr-sprava-politiky-migr-azyl-sr_2011_sk.pdf] (citované 21. 3. 2013).

51 Napr. Slovenský pracovný trh láka najmä Rumunov a našich susedov [<http://aktualne.atlas.sk/slovensky-pracovny-trh-laka-najma-rumunov-a-nasich-susedov/ekonomika/slovensko-a-ekonomika/>] (citované 25. 5. 2013).

52 Napr. Študenti z cudziny Slovensko nevyhľadávajú [<http://profesia.pravda.sk/studium/clanok/133454-studenti-z-cudziny-slovensko-nevyhľadavaju/>] (citované 25. 5. 2013) alebo MIGRÁCIA: Slovensko nie je pre študentov krajín mimo EÚ lákavé [<http://www.rozhlas.sk/Z-domova?l=1&c=0&i=54317&p=1>] (citované 25. 5. 2013).

53 Napr. Investujeme.sk: Ani riadená migrácia zrejme nevyrieši deficit sociálneho systému [<http://www.investujeme.sk/ani-riadena-migracia-zrejme-nevyriesi-deficit-socialneho-systemu/>] (citované 22. 4. 2013), Pravda.sk: Zvýšenie DPH nie je vhodné do každého počasia [<http://spravy.pravda.sk/ekonomika/clanok/256511-kotian-zvysenie-dph-nie-je-vhodne-do-kazdeho-pocasia/>] (citované 22. 4. 2013), Euractiv.sk: Bariéry mobility sú aj v hlavách [<http://www.euractiv.sk/jednotny-trh-eu/clanok/bariery-mobility-su-aj-v-hlavach-020206/>] (citované 22. 4. 2013).

54 Údaje o vývoji a stave nezamestnanosti v SR sú dostupné na http://www.upsvar.sk/statistiky/nezamestnanost-mesacne-statistiky.html?page_id=1254 (citované 22. 4. 2013).

55 Pozri aj Domonkos, Páleník, Radvanský (2010): Saturovanie dopytu po pracovnej sile prostredníctvom migrácie v Slovenskej republike. Európska migračná sieť, Bratislava [http://www.emn.sk/phocadownload/emn_studies/emn-sk_satur_dopytu_po_prac_sile_migraciu_sk.pdf].

1.2 Praktické opatrenia súvisiace s prilákaním a postavením vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných migrantov na trhu práce v SR

Konkrétne praktické opatrenia v tejto oblasti sa v SR aktuálne implementujú len okrajovo, keďže väčšina relevantných tém MP ešte nebola zavedená do praxe, alebo ich implementácia je len v počiatočnom štádiu. SR aplikuje niekoľko zvýhodnení pre isté skupiny migrantov, upravené priamo legislatívou, najmä, ale nielen v súvislosti s transpozíciou legislatívy EÚ. Na druhej strane, nepriaznivá situácia na trhu práce v SR vyústila do prijatia aj reštriktívnych opatrení v súvislosti s prijímaním vysokokvalifikovaných migrantov, a to zvýšením hranice priemernej mzdy pre získanie modrej karty EÚ (pozri kapitolu 1.2.1).

Rozhodnutie pri výbere krajiny, do ktorej sa vysokokvalifikovaný, resp. kvalifikovaný migrant rozhodne prísť pracovať, môžu ovplyvniť aj iné faktory, ktoré detailnejšie popisujeme v podkapitole 1.2.2, avšak je potrebné zdôrazniť, že v podmienkach SR nejde o opatrenia, ktoré by boli špecificky zamerané len na skupinu vysokokvalifikovaných, resp. kvalifikovaných migrantov.

1.2.1 Legislatívne opatrenia

1. mája 2013 nadobudol účinnosť zákon č. 75/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o pobyte cudzincov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, ktorý okrem iného ruší pôvodné ustanovenia zákona, ktorými bolo (dobrovoľne) transponované ustanovenie čl. 5 ods. 5 smernice 2009/50/ES, upravujúce možnosť znížiť mzdový prah pri vybraných vysokokvalifikovaných profesiách z 1,5-násobku priemernej mzdy v príslušnom odvetví až na 1,2-násobok. Podľa dôvodovej správy k zákonu pristúpil zákonodarcia k tejto úprave s odôvodnením, že „počet uchádzačov o zamestnanie zaradených do hlavnej triedy KZAM 2 – vedeckí a odborní duševní zamestnanci, ktorých sa táto výnimka týka, sa v SR v rokoch 2009 – 2012 zvýšil o 24 % (o 1 395 uchádzačov). Počet uchádzačov – absolventov škôl so stupňom vzdelania 7, 8, 9 (vyššie vzdelanie, vysokoškolské vzdelanie a vedecká výchova) sa v rokoch 2009 – 2012 zvýšil o 16,4 % (o 776 uchádzačov). Vzhľadom na uvedenú situáciu budú na slovenskom trhu práce výskumné a vzdelávacie inštitúcie schopné plniť vládou schválený dokument Minerva 2.0 zamestnávaním učiteľov, vysokoškolských pedagógov či výskumníkov z radov uchádzačov evidovaných na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny.“⁵⁶

56 Zdroj: Dôvodová správa k zákonu č. 75/2013 Z. z. [<http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=21966>] (citované 24. 4. 2013).

Naopak, do legislatívnych opatrení, ktoré môžu pozitívne ovplyvniť príchod vysokokvalifikovaných, resp. kvalifikovaných migrantov do SR, môžeme zaradiť nasledujúce opatrenia:

- **prístup na trh práce bez povolenia na zamestnanie**

SR umožňuje niektorým skupinám štátnych príslušníkov tretích krajín prístup na trh práce bez nutnosti získať povolenie na zamestnanie, resp. získať povolenie na zamestnanie bez nutnosti skúmania situácie na trhu práce. Hoci tieto opatrenia neboli prijaté primárne v súvislosti s prilákaním vysokokvalifikovanej pracovnej sily na slovenský pracovný trh, niektoré kategórie sa týkajú priamo vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných zamestnancov.

Bez prihladenia na situáciu na trhu práce udelí SR povolenie na zamestnanie štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý vykonáva v SR sústavnú vzdelávaciu činnosť alebo vedeckú činnosť ako pedagogický zamestnanec alebo ako akademický zamestnanec vysokej školy, alebo ako vedecký zamestnanec, výskumný zamestnanec, alebo ako vývojový zamestnanec vo výskumnej činnosti.⁵⁷

Povolenie na zamestnanie sa nevyžaduje napríklad u štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorému bol udelený prechodný pobyt na účel štúdia a jeho zamestnanie na území SR nepresiahne 10 hodín za týždeň alebo tomu zodpovedajúci počet dní alebo mesiacov za rok; ktorému bol udelený prechodný pobyt na účel osobitnej činnosti, ktorou je výskum alebo vývoj, a jeho pedagogická činnosť v pracovnoprávnom vzťahu alebo obdobnom pracovnom vzťahu nepresiahne 50 kalendárnych dní v kalendárnom roku; alebo ktorý je spoločník obchodnej spoločnosti, štatutárny orgán obchodnej spoločnosti alebo člen štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti, ktorý plní úlohy pre obchodnú spoločnosť, ktorej bola poskytnutá investičná pomoc, vykonávaním činností na území SR.⁵⁸

- **zrýchlená procedúra pri vydávaní potrebných dokladov**

Zrýchlená procedúra vydávania povolenia na pobyt platí pre kategórie držiteľov modrej karty EÚ, vedeckých a výskumných pracovníkov, študentov, štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí zastupujú alebo pracujú pre zahraničného investora v SR a sú občanmi OECD a štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí zastupujú alebo pracujú pre významného zahraničného investora v SR, teda pre osoby, ktoré spadajú do kategórie vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných zamestnancov.

⁵⁷ Kompletný zoznam kategórií štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorým SR udeľuje povolenie na zamestnanie bez skúmania situácie na trhu práce, obsahuje ustanovenie § 22 ods. 5 zákona o službách zamestnanosti.

⁵⁸ Kompletný zoznam kategórií štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí nepotrebujú pri vstupe na pracovný trh v SR povolenie na zamestnanie, obsahuje ustanovenie § 22 ods. 7 zákona o službách zamestnanosti.

Vyššie spomínaná novela zákona o pobyte cudzincov v tejto oblasti zavádza urýchlenie procedúry udeľovania trvalého pobytu na 5 rokov a trvalého pobytu na neobmedzený čas pre štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí zastupujú alebo pracujú pre významného zahraničného investora v SR⁵⁹, a ich deti. Oznámenie o udelení trvalého pobytu v takýchto prípadoch zašle OCP PZ do 30 dní odo dňa doručenia kompletnej žiadosti.

- **ochranná lehota**

Novela zákona o pobyte cudzincov zavádza 30-dňovú ochrannú dobu pre žiakov a študentov z tretích krajín, ktorí úspešne ukončili štúdium na strednej alebo vysokej škole v SR. Počas ochrannej doby nebude ich prechodný pobyt na účel štúdia zrušený a bude im umožnené hľadať si v SR zamestnanie a následne žiadať o zmenu účelu pobytu zo štúdia na zamestnanie.

Viac o kategóriách držiteľov modrej karty EÚ a vedeckých a výskumných pracovníkoch uvádzame v kapitole 1.1.5.

1.2.2 Iné opatrenia nelegislatívneho charakteru

K opatreniam nelegislatívneho charakteru, ktoré môžu ovplyvniť rozhodnutie pri výbere krajiny, do ktorej sa vysokokvalifikovaný, resp. kvalifikovaný migrant rozhodne prísť, je možné zaradiť napr.:

- **angažovanie sa zamestnávateľov v migračnom procese**

V podmienkach SR je jediným spôsobom, akým zamestnávateľ zasahuje do migračného procesu, jeho oprávnenie žiadať na základe plnomocenstva od budúceho zamestnanca v jeho mene o vydanie povolenia na zamestnanie. Budúci zamestnávateľ tiež vydáva „prísľub“, že štátneho príslušníka tretej krajiny zamestná na účel vysokokvalifikovaného zamestnania, ktorý tvorí prílohu k žiadosti o povolenie na zamestnanie.

V čase nedostatku voľných pracovných síl na pracovnom trhu v SR (pred vypuknutím hospodárskej krízy) uskutočňovali tiež zamestnávatelia nábor pracovných síl priamo v tretích krajinách. V súčasnej dobe je však dopyt po pracovnej sile možné plne saturovať z domácich zdrojov.

⁵⁹ Kto je považovaný za významného zahraničného investora v SR, definuje zákon č. 175/1999 Z. z. o niektorých opatreniach týkajúcich sa prípravy významných investícií a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

- **cielené poskytovanie informácií vrátane informačných kampaní**

SR v súčasnosti nevykonáva žiadne aktivity v tejto oblasti, ktoré by mali za cieľ týmto spôsobom prilákať vysokokvalifikovaných alebo kvalifikovaných migrantov na slovenský trh práce formou poskytovania informácií, resp. informačných kampaní.

V roku 2008 však prišlo MPSVaR SR s návrhom vybudovať vo vybraných treťích krajinách (krajinách s najvyšším počtom zahraničných Slovákov) mobilné infocentrá. Infocentrá mali informovať o pracovnom trhu v SR, voľných pracovných miestach, ako aj o formalitách spojených so zamestnaním sa v SR. Okrem slovenských štátnych príslušníkov mali motivovať aj občanov jednotlivých krajín prísť pracovať do SR. Pripravovaný návrh bol však vzhľadom na prebiehajúcu hospodársku krízu pozastavený.⁶⁰ SR sa však k tomuto návrhu opätovne vrátila a vytvorenie informačno-konzultačných centier v krajinách pôvodu bolo uvedené aj ako opatrenie v rámci novej MP (pozri nižšie).

Aktuálne sa SR organizovane nezúčastňuje náborových veľtrhov alebo podobných stretnutí zameraných na nábor pracovnej sily⁶¹, ani v tejto oblasti nespolupracuje s inštitúciami v krajinách pôvodu migrantov.

Týmito otázkami sa však zaoberá MP. Nižšie uvádzame jednotlivé opatrenia MP a súvisiace úlohy stanovené v AP týkajúce sa poskytovania informácií, prípadne informačných kampaní týkajúcich sa pobytových a pracovných podmienok v SR.

60 Mrlianová, Ulrichová, Zollerová (2011): Praktické opatrenia v boji proti nelegálnej migrácii. Európska migračná sieť, Bratislava, IOM [http://www.emn.sk/phocadownload/emn_studies/emn-sk_studia_prakticke_%20opatrenia_v_%20boji_proti_nelegalnej_migracii_v_sr_sk.pdf] (citované 25. 5. 2013).

61 Naopak, v SR boli zaznamenané náborové stretnutia najmä nemeckých zamestnávateľov v oblasti zdravotníctva, zamerané na nábor slovenských lekárov a zdravotného personálu do nemeckých zdravotníckych zariadení a nemocníc. Pozri bližšie: Job days lekárstva a zdravia Slovensko: Prídu si pre slovenských lekárov [http://informuje.com/obzorvt/job-days-lekarstva-a-zdravia-slovensko-pridu-si-pre-slovenskych-lekarov] (citované 25. 5. 2013) alebo Nemecké a rakúske firmy posilnili nábor [http://praca.tvojlekar.sk/nemecke-a-rakuske-firmy-posilnili-nabor.php] (citované 25. 5. 2013).

Opatrenie MP	Úlohy stanovené v AP
vytváranie informačno-konzultačných centier pre migrantov, a to aj v krajinách ich pôvodu, na zlepšenie ich prístupu k informáciám o vstupe a pobyte, životných a pracovných podmienkach prostredníctvom imigračných portálov, internetových (viacjazyčných) stránok zainteresovaných rezortov a aktívne zapájanie Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí (ÚŠZZ) a konzulárnych úradov Slovenskej republiky do tejto problematiky	Vytvoriť viacjazyčné informačné platformy pre migrantov (predovšetkým pre Slovákov žijúcich v zahraničí) o vstupe a pobyte, legislatíve, životných a pracovných podmienkach na Slovensku v podobe nového webového portálu s názvom „Slovenské zahraničie“ a podporne aj na webovom sídle ÚŠZZ. ⁶²
zavedenie predpríchodovej informovanosti migrantov v krajinách pôvodu, informačné centrá, brožúrky, letáky, internetové stránky	Sprístupňovať informácie pre migrantov (predovšetkým pre Slovákov žijúcich v zahraničí) o vstupe a pobyte, legislatíve, životných a pracovných podmienkach na Slovensku na novom webovom portáli s názvom „Slovenské zahraničie“ a podporne aj na webovom sídle ÚŠZZ, profile ÚŠZZ na sociálnej sieti Facebook, ako aj na webových sídlach krajských spolkov a organizácií v zahraničí. ⁶³
	Zverejňovať na svojich webových sídlach základné informácie o právach a povinnostiach cudzincov, ako aj vzory žiadostí vydávané v dvojazyčných verziách. ⁶⁴

Zdroj: Súhrnná správa o stave plnenia úloh, zámerov a cieľov migračnej politiky za rok 2011 a 2012, príloha 1.

- **opatrenia v oblasti integrácie**

Koncepcia integrácie cudzincov v SR z roku 2009 rieši otázku integrácie migrantov vo všeobecnosti bez prihliadnutia špecificky len na istú kategóriu migrantov. V časti Zamestnanosť a prístup na trh práce (s. 24 a 25) zdôrazňuje, že: „SR... sa zameria na podporu riadenia legálnej imigrácie vysokokvalifikovaných pracovných síl z tretích krajín, ktoré prispievajú k celkovej konkurencieschopnosti SR, a to najmä na imigráciu študentov, vedeckých a výskumných pracovníkov, umelcov, podnikateľov...“, no jednotlivé opatrenia uvedené v tomto dokumente už následne nie sú pretavené do špecifických opatrení zameraných len na túto skupinu migrantov. Aktuálne sa na pôde MPSVaR SR pripravuje nová integračná politika (pozri kapitolu 1.1).

MP sa tiež v časti venovanej integrácii nezameriava len na isté skupiny migrantov, ale na všetkých migrantov všeobecne, pričom zdôrazňuje, že SR považuje komunity cudzincov za integrálnu súčasť spoločnosti a oceňuje ich

62 ÚŠZZ bude pracovať na tejto úlohe aj počas roku 2013.

63 Informácie sú zatiaľ zverejňované v obmedzenej miere.

64 Informácie sú zverejňované na stránkach relevantných ústredných orgánov štátnej správy, hoci v cudzom jazyku len v obmedzenej miere.

prínos v hospodárskej, kultúrnej, vzdelanostnej a spoločenskej oblasti.

Avšak jej AP v súvislosti s naturalizáciou a získavaním občianstva SR v opatrení 2.3.10.1 uvádza: „Využívať existujúcu legislatívnu úpravu pri získavaní štátneho občianstva SR u osôb s vysokou kvalifikáciou či odbornosťou (podľa § 7 ods. 2 písm. b) zákona NR SR č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve v znení neskorších predpisov“.

- **stimuly pre investorov**

Čo sa týka opatrení zameraných na investorov/podnikateľov, ktorí tiež môžu spadať pod definíciu vysokokvalifikovanej, resp. kvalifikovanej pracovnej sily, je potrebné uviesť, že v zmysle stanovenej špecifikácie tejto štúdie⁶⁵ aktuálne nie sú v SR implementované žiadne opatrenia. Špecifické opatrenia (napr. daňové prázdny a i.) sú prepojené na „významnú investíciu“, pričom nemusí ísť o investíciu zahraničného subjektu.

Platná legislatíva však umožňuje, aby zamestnanci/štatutári významného zahraničného investora získali rýchlejšie pobyť (pozri kapitolu 1.2.1).

Čo sa týka povolenia na zamestnanie, to sa, ako uvádzame v kapitole 1.2.1, nevyžaduje u zamestnanca – investora, ktorému bola poskytnutá investičná pomoc, čiže nie je naviazané na konkrétnu významnú investíciu, ale súvisí s poskytnutím investičnej pomoci.

Napriek tomu je SR príkladom toho, že so zahraničnou investíciou je spojená aj imigrácia vysokokvalifikovanej a kvalifikovanej pracovnej sily. Ako príklad slúžia priame zahraničné investície juhokórejských firiem. V roku 2002 spustil kórejský investor v SR výrobu monitorov, televízorov a elektronických zariadení a v roku 2006 spustil iný kórejský investor v SR výrobu automobilov. Doposiaľ v štatistikách nefigurovali štátni príslušníci Južnej Kórey na popredných miestach najčastejších krajín pôvodu cudzincov v SR na základe udeľených povolení na pobyť. V roku 2009 predstavovali Juhokórejci aj vďaka týmto významným investíciám druhú najčastejšiu krajinu pôvodu⁶⁶, pričom išlo najčastejšie o cudzincov s vyšším vzdelaním⁶⁷ (pozri podkapitolu 2.1.3).

⁶⁵ Investor/podnikateľ ako fyzická osoba, ktorej sa týkajú určité motivačné výhody prísť na Slovensko a investovať.

⁶⁶ Pozri Domonkos, Páleník, Radvanský (2010): Saturovanie dopytu po pracovnej sile prostredníctvom migrácie v Slovenskej republike. Európska migračná sieť, Bratislava [http://www.emn.sk/phocadownload/emn_studies/emn-sk_satur_dopytu_po_prac_sile_migraciou_sk.pdf] (citované 25. 5. 2013) alebo Bargerová, Martišková, Páleník (2010): IOM LINET Migration, Employment and Labour Market Integration Policies in the European Union (2000-2009). Part 1: Migration and the Labour Markets in the EU (2000-2009). Slovakia, IOM [http://www.labourmigration.eu/research/report/15-part-1-migration-and-the-labour-markets-in-the-european-union-2000-2009] (citované 25. 5. 2013).

⁶⁷ Domonkos, Páleník, Radvanský (2010): Saturovanie dopytu po pracovnej sile prostredníctvom migrácie

1.3 Spolupráca s tretími krajinami a zmluvy o pracovnej migrácii

SR sa v súčasnosti v oblasti pracovnej migrácie nezameriava špecificky len na niektoré vybrané krajiny, avšak MP v tejto súvislosti v časti Legálna migrácia na strane 6 uvádza: „... s preferenciou prijímania migrantov, ktorí majú potrebnú kvalifikáciu a kompetencie, aby pokryli pretrvávajúci dopyt po nedostatkových profesiách na národnom trhu práce, s dôrazom na kultúrne blízke krajiny.“ Avšak dokument ani samotné AP nedefinujú detailnejšie pojem „kultúrne blízke krajiny“.

Zároveň MP v tejto súvislosti, rovnako v časti Legálna migrácia, kladie dôraz na „etický nábor pracovníkov z miest, kde žijú Slováci nachádzajúci sa v zahraničí...“⁶⁸

Dôvodom na takéto vyšpecifikovanie podpory Slovákov žijúcich v zahraničí je pravdepodobne už spomínaná „kultúrna blízkosť“ a zároveň fakt, že pritom odpadáva potreba jazykového vzdelávania.

Opatrenia v tejto oblasti boli zadané v rámci realizácie AP MP Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí (ÚSŽZ), ktorý má v tejto súvislosti viacero úloh (pozri aj kapitolu 1.2.2):

- Vytvorenie viacjazyčných informačných platforiem pre migrantov (predovšetkým pre Slovákov žijúcich v zahraničí) o vstupe a pobyte, legislatíve, životných a pracovných podmienkach na Slovensku v podobe nového webového portálu s názvom „Slovenské zahraničie“ a podporne aj na webovom sídle ÚSŽZ.
- Sprístupňovanie informácií pre migrantov (predovšetkým pre Slovákov žijúcich v zahraničí) o vstupe a pobyte, legislatíve, životných a pracovných podmienkach na Slovensku na novom webovom portáli s názvom „Slovenské zahraničie“ a podporne aj na webovom sídle ÚSŽZ, profile ÚSŽZ na sociálnej sieti Facebook, ako aj na webových sídlach krajaných spolokov a organizácií v zahraničí.
- Zavedenie predpríchodovej informovanosti migrantov v krajinách pôvodu, informačné centrá, brožúrky, letáky, internetové stránky.

SR v súčasnosti nemá ani legislatívne upravené, ani uzavreté dohody s tretími krajinami, ktorých cieľom by bola vyslovene spolupráca v oblasti pracovnej migrácie so zameraním na prilákanie vysokokvalifikovaných, resp. kvalifiko-

v Slovenskej republike. Európska migračná sieť, Bratislava [http://www.emn.sk/phocadownload/emn_studies/emn-sk_satur_dopytu_po_prac_sile_migraciou_sk.pdf] (citované 25. 5. 2013).

⁶⁸ Zoznam krajín s počtami tam žijúcich Slovákov je k dispozícii na <http://www.uszz.sk/sk/pocty-a-odhady/> (citované 19. 3. 2013).

vaných migrantov. SR má však uzavretých niekoľko dohôd, ktorých predmetom je okrem iného aj migrácia za prácou.

Ide o nasledovné dohody:

Zmluva medzi SR a Novým Zélandom o programe pracovnej dovolenky (platná od 31. mája 2012, uzatvorená na dobu neurčitú)

Hlavným cieľom zmluvy je umožniť štátnym príslušníkom jednej zo zmluvných strán vo veku 18 až 35 rokov stráviť dovolenku spojenú s príležitostným štúdiom a zamestnaním na území druhej zmluvnej strany. Počet účastníkov programu na každej strane nepresiahne 100 za jeden rok.

Každá zmluvná strana udelí účastníkovi programu vízum, ktoré mu umožní zdržiavať sa, študovať a zamestnať sa bez povolenia na zamestnanie na území zmluvnej strany v čase nepresahujúcom 12 mesiacov. Práca u jedného zamestnávateľa nemôže presiahnuť 6 mesiacov, rovnako dĺžka štúdia nesmie presiahnuť 6 mesiacov počas trvania programu.

Zmluva medzi SR a Kanadou o mobilite mladých (platná od 1. júla 2011, uzatvorená na dobu neurčitú)

Účelom zmluvy je umožniť štátnym príslušníkom zmluvných strán vo veku 18 až 35 rokov doplniť si svoje vyššie odborné alebo univerzitné vzdelanie alebo odbornú prípravu so stážou alebo pracovným pobytom, získať pracovné skúsenosti a zdokonaľiť svoje vedomosti o kultúre a spoločnosti druhého zmluvného štátu. Účastník programu môže absolvovať pobyt najviac dvakrát (vždy však z iného dôvodu špecifikovaného v zmluve). Dĺžka jedného pobytu nesmie presiahnuť 12 mesiacov. Počet účastníkov programu určených na rok 2013 predstavuje 350 osôb.

Účastníci programu sú oprávnení zamestnať sa na území druhého zmluvného štátu bez ohľadu na situáciu na trhu práce a bez povolenia na zamestnanie.

Dohoda medzi vládou SR a vládou Ruskej federácie o organizovaní zamestnávania v rámci plnenia obchodných alebo iných zmlúv a o vzájomnom zamestnávaní občanov (platná od 18. mája 1995, uzatvorená na 3 roky, v prípade nevy povedania dohody jednou zo zmluvných strán sa automaticky predlžuje o ďalší rok)

Dohoda sa v súčasnej dobe z dôvodov na ruskej strane nerealizuje.

Dohoda medzi vládou SR a Švajčiarskou spolkovou vládou o výmene štáťžistov (platná od 14. júna 1996, uzatvorená na dobu neurčitú)

Cieľom dohody je umožniť štátnym príslušníkom zmluvných strán vykonávať stáž v povolani podľa ich kvalifikácie na území štátu druhej zmluvnej strany na účely ďalšieho odborného a jazykového vzdelávania. Predpokladom je vek 18 až 35 rokov a ukončené odborné vzdelanie. Povolenie na stáž sa udeľuje na dobu do 12 mesiacov s možnosťou predĺženia najviac o 6 mesiacov. Počet účastníkov programu neprekročí 100 za jeden rok.

Vyhodnocovanie a efektivita opatrení v oblasti prilákania vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných migrantov na trh práce

MP a jej relevantné opatrenia stanovené v AP boli implementované do praxe zatiaľ len čiastočne alebo sú implementované len krátky čas, a preto nie je momentálne možné vyhodnotiť ich efektívnosť. Niektoré informácie však môžeme odvodiť z relevantných štatistických údajov.

2.1 Zhodnotenie efektívnosti opatrení na základe dostupných štatistických údajov

Podľa stanovených špecifikácií tejto malej tematickej štúdie sa pre potreby porovnania údajov za každý členský štát mali v tejto podkapitole analyzovať štatistiky EU LFS⁶⁹ poskytnuté Eurostatom. Vzhľadom na to, že EU LFS relevantné údaje týkajúce sa zamestnaných štátnych príslušníkov tretích krajín, ako aj samostatne zárobkovo činných osôb z tretích krajín pre SR nedosahovali také hodnoty, ktoré by boli dostatočne spoľahlivé a mohli byť publikované, opierame sa v tejto podkapitole o dostupné štatistiky o zamestnaných štátnych príslušníkoch tretích krajín získané priamo od slovenských inštitúcií. Je však potrebné uviesť, že ide o tokové údaje – t. j. stav ku koncu roka.

2.1.1 Prvé povolenia na pobyt vydané z dôvodu zárobkovej činnosti

V období od roku 2008 do roku 2012 bolo vydaných najviac prvých povolení na pobyt⁷⁰ na účel zárobkovej/platenej činnosti⁷¹, čo potvrdzuje, že najčastejším komponentom zahraničnej migrácie v SR je práve pracovná imigrácia. Zo štatistík o prvých povoleniach vydaných z dôvodu zárobkovej/platenej činnosti v sledovanom období (tabuľka 1) vyplýva, že od roku 2008 do roku 2011 klesal počet prvých povolení na pobyt vydaných z dôvodu zárobkovej/platenej činnosti. Tento pokles bol spôsobený ekonomickou krízou, ktorá mala dopad aj na zamestnávanie cudzincov. Mierny nárast v počte vydaných prvých povolení v roku 2012 mohol byť spôsobený celkovým miernym nárastom slovenského hospodárstva, ťahaného v posledných rokoch zahraničným obchodom⁷², ktorý mohol mať vplyv aj na zamestnávanie cudzincov. Uvedené štatistiky však neposkytujú obraz o tom, či ide o pracovnú imigráciu vysokokvalifikovaných, kvalifikovaných alebo nízkokvalifikovaných štátnych príslušníkov tretích krajín, a v uvedených štatistikách nie sú zahrnuté vydané povolenia z dôvodu zárobkovej činnosti pre štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa na území SR nachádzajú dlhšie alebo si zmenili účel pobytu (napr. zo štúdia na zamestnanie).

69 Zisťovanie pracovných síl EÚ – European Union Labour Force Survey.

70 Definíciu prvých povolení na pobyt stanovil Eurostat na účel tvorby štatistík v súlade s čl. 6 Nariadenia ES č. 862/2007. Prvé povolenia na pobyt: - ak danej osobe členský štát predtým nevydal žiadne povolenie na pobyt, prvé povolenie je každé povolenie vydané s minimálnou platnosťou na 3 mesiace, - ak danej osobe členský štát už v minulosti vydal povolenie na pobyt, prvé povolenie je povolenie vydané po minimálne 6 mesiacoch od ukončenia predchádzajúceho povolenia, bez ohľadu na rok vydania povolenia s minimálnou platnosťou na 3 mesiace.

71 Zdroj: Štatistiky ÚHCP P PZ.

72 Zdroj: Národná banka Slovenska, http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/OstatnePublik/ukazovatele.pdf [citované 2. 6. 2013].

Tabuľka 1: Prvé povolenia na pobyt vydané z dôvodu zárobkovej činnosti (2008 – 2012)

	2008	2009	2010	2011	2012
Celkový počet prvých povolení na pobyt vydaných z dôvodu zárobkovej/platenej činnosti	3 984	2 302	1 776	1 321	1 855

Zdroj: ÚHCP P PZ (2012), údaje zasielané Eurostatu, Eurostat (2008 – 2011).

Poznámka: Do celkových počtov prvých povolení na pobyt vydaných z dôvodu zárobkovej/platenej činnosti sú zahrnuté len tie pobyty, ktoré spĺňajú podmienku definície „prvý povolený pobyt“ (t. j. v uvedených štatistikách nie sú zahrnuté vydané povolenia z dôvodu zárobkovej činnosti, ak sa predmetné osoby nachádzajú na území SR dlhšie alebo si zmenili účel pobytu – napr. zo štúdia na zamestnanie).

Do kategórie zárobkovej/platenej činnosti patrili od roku 2008 do roku 2011 v zmysle vtedy platného zákona č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzincov a o zмене a doplnení niektorých zákonov viaceré účely prechodného pobytu⁷³. Od roku 2012 boli do tejto kategórie v zmysle nového zákona o pobyte cudzincov okrem niektorých pôvodných prechodných pobytov (z pôvodne platnej legislatívy) zaradené aj nové účely prechodného pobytu a trvalý pobyt udeľovaný v záujme SR.⁷⁴

Z dostupných štatistík ÚHCP P PZ týkajúcich sa týchto prvých pobytov za dané obdobie rokov 2008 – 2012 však nie je možné presne stanoviť, akú úroveň kvalifikácie mali ich držiteľia, keďže tento fakt sa v štatistikách nenesleduje. V slovenskej legislatíve (ako uvádzame aj v podkapitole 1.1.1) je vysokokvalifikované zamestnanie definované na základe vyššej odbornej kvalifikácie len v zákone o pobyte cudzincov pre potreby vydávania modrej karty EÚ. Definícia pojmu vysokokvalifikovaný, resp. kvalifikovaný migrant v slovenskej legislatíve chýba, preto sa tiež táto kategória nenesleduje priamo v žiadnych štatistikách.

Hoci sa dá predpokladať, že pri niektorých prechodných pobytoch, napr. na účel osobitnej činnosti – lektorská činnosť, či na účel osobitnej činnos-

⁷³ Prechodný pobyt: na účel podnikania, na účel zamestnania, na účel osobitnej činnosti – lektorská činnosť, na účel osobitnej činnosti – umelecká činnosť, na účel osobitnej činnosti – športová činnosť, na účel osobitnej činnosti – výskumný pracovník.

⁷⁴ Prechodný pobyt: na účel podnikania; na účel zamestnania (vrátane sezónneho zamestnania); na účel osobitnej činnosti – lektorská činnosť, umelecká alebo športová činnosť; na účel osobitnej činnosti – činnosť novinára akreditovaného v SR; na účel výskumu a vývoja; prechodný pobyt – modrá karta EÚ; prechodný pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý má priznané postavenie osoby s dlhodobým pobytom v inom členskom štáte – podniká na území SR; prechodný pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý má priznané postavenie osoby s dlhodobým pobytom v inom členskom štáte – je zamestnaný na území SR; prechodný pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý má priznané postavenie osoby s dlhodobým pobytom v inom členskom štáte – vykonáva činnosť uvedenú v § 25 (prechodný pobyt na účel zamestnania) a § 26 (prechodný pobyt na účel výskumu a vývoja) a trvalý pobyt na päť rokov – záujem Slovenskej republiky.

ti – výskumný pracovník, by mali byť ich držiteľia vysokokvalifikovaní, resp. kvalifikovaní, štatistiky o počte povolení vydaných na tento účel ďalej neanalyzujeme, keďže sa z nich nedá vyvodiť celkový počet vysokokvalifikovaných, resp. kvalifikovaných štátnych príslušníkov tretích krajín na slovenskom trhu práce a kompletný obraz o problematike a keďže sa okrem modrej karty EÚ v národnej legislatíve neuplatňuje žiadne iné povolenie na pobyt na účel vysokokvalifikovaného zamestnania.

2.1.2 Povolenia na pobyt vydané na základe modrej karty EÚ

Prostredníctvom inštitútu modrých kariet EÚ vydávaných pre vysokokvalifikovaných pracovníkov z tretích krajín sa zatiaľ v podmienkach SR nepodarilo prilákať veľké množstvo kvalifikovaných migrantov. V relevantnom období⁷⁵ bolo v SR vydaných 10 povolení na pobyt na základe modrej karty EÚ, a to 7 v roku 2012 a 3 k 17. júnu 2013 (tabuľka 2). Z tohto celkového počtu vydaných povolení na pobyt na základe modrej karty EÚ bolo 9 udelených osobám mužského pohlavia a len 1 osobe ženského pohlavia. Najviac ich bolo udelených občanom Ruska a Ukrajiny (po 4 modré karty EÚ) a po 1 povolení občanom Číny a Turecka. Zastúpenie mali všetky vekové kategórie v produktívnom veku, a to konkrétne 4 modré karty EÚ v kategórii 25 – 34 rokov a po 3 modré karty EÚ v kategórii 35 – 44 rokov a 45 – 54 rokov. Zastúpené boli pracovné pozície lekár a výskumník (po 3 modré karty EÚ), manažér (2 modré karty EÚ) a po 1 modrej karte EÚ v pozícii IT špecialista a obchodník.

Tabuľka 2: Povolenia na pobyt vydané na základe modrej karty EÚ

	2011	2012	2013 (k 17. 6. 2013)
Modré karty EÚ	0	7	3

Zdroj: ÚHCP P PZ, údaje zasielané Eurostatu.

Poznámka: V rokoch 2008 – 2010 sa modré karty EÚ v národnej legislatíve neuplatňovali.

Tento relatívne nízky počet vydaných povolení mohol byť spôsobený viacerými faktormi. Povolenia na pobyt na základe modrej karty EÚ sa začali v praxi vydávať až v druhom polroku 2011, kedy boli prijaté len 4 žiadosti o udelenie tohto typu pobytu.⁷⁶ Isté závery, aj keď len predbežné, je tiež možné vyvodiť z procesu vydávania modrých kariet EÚ. Jednou z možných príčin nízkeho

⁷⁵ V rokoch 2008 – 2010 sa modré karty EÚ v národnej legislatíve neuplatňovali.

⁷⁶ Drozd (2012): Mobilita štátnych príslušníkov tretích krajín v rámci EÚ do Slovenskej republiky. Malá tematická štúdia EMN. IOM, Bratislava [http://emn.sk/phocadownload/emn_studies/emn-sk_studia_mobilita_prislusnikov_tretich_krajin_v_ramci_eu_sr_sk.pdf] (citované 5. 6. 2013).

počtu vydaných modrých kariet EÚ mohol byť aj problém pri uznávaní vyššej kvalifikácie Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR (MŠVVaŠ SR) pri neregulovaných povolaniach. MŠVVaŠ SR nevedelo v rámci vtedy platnej legislatívy uznať vzdelanie v prípade neregulovaných povolání, pričom toto uznanie vyžaduje pri žiadosti o modrú kartu EÚ cudzinecká polícia. Štátny príslušník tretej krajiny, ktorý mal ponuku na výkon vysokokvalifikovaného zamestnania a toto zamestnanie spadalo medzi neregulované povolania, preto nemal možnosť o modrú kartu EÚ požiadať.⁷⁷ Uvedený problém vyriešila novela zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov⁷⁸. S účinnosťou od 1. januára 2013 novelou ustanovenia § 106 je vysoká škola v SR uskutočňuje študijné programy v rovnakých alebo príbuzných študijných odboroch, ako sú uvedené na doklade o vzdelaní, ktorý migrant prikladá k žiadosti o vydanie modrej karty EÚ, oprávnená rozhodovať o uznaní dokladov vydaných vysokou školou so sídlom mimo SR alebo iným k tomu oprávneným orgánom podľa právnych predpisov príslušného štátu, a to vo vzťahu k neregulovaným povolaniam. Ak v SR nie je taká vysoká škola, aj v prípade neregulovaných povolání vydá stanovisko o uznaní takého dokladu stredisko na uznávanie dokladov o vzdelaní MŠVVaŠ SR. Takýto doklad akceptuje oddelenie cudzineckej polície PZ od žiadateľa o vydanie modrej karty EÚ.

2.1.3 Zamestnaní štátni príslušníci tretích krajín – vydané povolenia na zamestnanie a informačné karty

Lepší obraz o zastúpení vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných štátnych príslušníkov tretích krajín na slovenskom trhu práce nám poskytne analýza štatistických údajov z ÚPSVaR o vydaných povoleniach na zamestnanie, ako aj o vydaných informačných kartách. Slovenská legislatíva (zákon o službách zamestnanosti) upravuje povinnosť cudzinca získať povolenie na zamestnanie pred vstupom do pracovnoprávneho vzťahu v SR. Zákon však uvádza aj kategórie osôb, ktoré pre prácu v SR povolenie na zamestnanie nepotrebujú (§ 22 ods. 7 zákona)⁷⁹ a ich pohyb sa sleduje prostredníctvom tzv. infor-

77 Viac informácií sa nachádza vo Výročnej správe EMN o politikách v oblasti migrácie a azylu v Slovenskej republike za rok 2012, dostupné na http://www.emn.sk/phocadownload/emn_reports/emn-sk_vyr-sprava-politiky-migr-azyl-sr_2012_sk.pdf (citované 29. 4. 2013).

78 Zákon č. 455/2012 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon č. 455/2004 Z. z. o zriadení Akadémie ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika, o zlúčení Vojenskej leteckej akadémie generála Milana Rastislava Štefánika v Košiciach s Technickou univerzitou v Košiciach, o zriadení Národnej akadémie obrany maršala Andreja Hádika a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 144/2008 Z. z.

79 Ide o štátneho príslušníka tretej krajiny: ktorému bol udelený trvalý pobyt v SR; ktorý má udelený prechodný pobyt v SR na účel zamestnania (a jeho nepretržitý pobyt v SR trvá najmenej 5 rokov), na účel zlúčenia rodiny, na účel štúdia (a jeho zamestnanie na území SR nepresiahne 10 hodín za týždeň alebo tomu zodpovedajúci počet dní alebo mesiacov za rok), na účel výskumu alebo vývoja (a jeho pedagogická činnosť v pracovnop-

mačnej karty⁸⁰ na účely štatistickej evidencie⁸¹, ktorú má povinnosť vyplniť zamestnávateľ a doručiť ju príslušnému úradu práce, sociálnych vecí a rodiny.

Pri týchto štatistických údajoch je však potrebné brať do úvahy fakt, že v súčasnosti nie sú prepojené informačné systémy ÚPSVaR a ÚHCP P PZ, a teda aj keď je štátny príslušník tretej krajiny vedený v systéme ÚPSVaR, že získal povolenie na zamestnanie, resp. je na pracovnom trhu evidovaný len pomocou informačnej karty 2, nemusí mať automaticky aj relevantné povolenie na pobyt, a teda v SR aj reálne pracovať. Zároveň sa experti domnievajú, že počty zamestnaných cudzincov vykazovaných v štatistikách ÚPSVaR sú podhodnotené, predovšetkým v kategórii osôb pracujúcich v SR na základe informačnej karty.⁸²

ravnóm vzťahu alebo obdobnom pracovnom vzťahu nepresiahne 50 kalendárnych dní v kalendárnom roku); ktorému bol udelený prechodný pobyt osoby s priznaným postavením Slováka žijúceho v zahraničí; ktorý je žiadateľ o azyl, ak o jeho žiadosti nebolo rozhodnuté do 1 roka od začatia konania; ktorému bol udelený azyl; ktorému sa poskytlo dočasné útočisko; ktorého zamestnanie na území SR nepresiahlo 7 po sebe nasledujúcich kalendárnych dní alebo spolu 30 kalendárnych dní v 1 kalendárnom roku (ak je zároveň: pedagogický zamestnanec, akademický zamestnanec vysokej školy, vedecký, výskumný alebo vývojový pracovník, ktorý je účastníkom odborného vedeckého podujatia; výkonný umelec, ktorý sa zúčastňuje na umeleckom podujatí; alebo osoba, ktorá v SR zabezpečuje dodávky tovaru alebo služieb alebo tento tovar dodáva, alebo uskutočňuje montáž na základe obchodnej zmluvy, prípadne uskutočňuje záručné a opravárenské práce); ktorý je rodinný príslušník člena diplomatickej misie, zamestnanca konzulárneho úradu alebo rodinný príslušník zamestnanca medzinárodnej vládnej organizácie so sídlom na území SR, ak medzinárodná zmluva uzatvorená v mene vlády SR zaručuje vzájomnosť; ktorý je člen záchrannej jednotky a poskytuje pomoc na základe medzištátnej dohody o vzájomnej pomoci pri odstraňovaní následkov havárií a živelných pohrôm a v prípadoch humanitárnej pomoci; ktorý je príslušník ozbrojených síl alebo civilnej zložky ozbrojených síl vysielajúceho štátu; ktorý je pracujúci študent, ktorý vykonáva prácu v rámci sústavnej prípravy na povolanie v školách a školských zariadeniach zaradených do siete škôl, školských zariadení alebo predškolských zariadení; ktorého vyslal zamestnávateľ so sídlom v inom členskom štáte EÚ na územie SR v rámci poskytovania služieb zabezpečovaných týmto zamestnávateľom; ktorý je spoločník obchodnej spoločnosti alebo štatutárny orgán obchodnej spoločnosti, alebo člen štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti, ktorej bola na Slovensku poskytnutá investičná pomoc; ktorý plní úlohy pre obchodnú spoločnosť vykonávaním činností na území SR, alebo ktorý je člen družstva alebo člen štatutárneho orgánu družstva, alebo iného orgánu družstva, ktorý vykonáva činnosť pre družstvo na území SR; ktorý pre obchodnú spoločnosť, ktorej bola poskytnutá investičná pomoc, na území SR zabezpečuje dodávky tovaru alebo služieb a tento tovar dodáva alebo uskutočňuje montáž na základe obchodnej zmluvy, záručné a opravárenské práce, práce týkajúce sa nastavenia systémov výrobných zariadení, programátorské práce alebo odborné školenia; ktorý je členom štatutárneho orgánu družstva, ktoré má sídlo alebo sídlo svojej organizačnej zložky na území SR; ktorý je zamestnaný v medzinárodnej hromadnej doprave, ak je na výkon práce na území SR vyslaný svojím zahraničným zamestnávateľom; ktorý je akreditovaný v oblasti oznamovacích prostriedkov; ktorému bola poskytnutá doplnková ochrana; ktorému bol predĺžený tolerovaný pobyt z dôvodu, že je obeťou trestného činu súvisiaceho s obchodovaním s ľuďmi; ktorému bol udelený tolerovaný pobyt z dôvodu respektovania jeho súkromného a rodinného života; ktorému bol udelený tolerovaný pobyt z dôvodu nelegálneho zamestnávania za osobitne vykorisťujúcich pracovných podmienok, ak je jeho prítomnosť nevyhnutná na účely trestného konania. Posledné štyri kategórie štátnych príslušníkov tretích krajín boli zahrnuté do zákona o službách zamestnanosti jeho poslednou novelou, účinnou od 1. mája 2013, a preto sa tieto kategórie osôb v štatistikách o počte vydaných informačných kariet 2 za predchádzajúce roky nenachádzajú.

80 Informačná karta 1 sa vydáva občanom EÚ.

81 Z nariadenia Rady (EHS) č. 311/76 o zostavovaní štatistik zahraničných pracovníkov vyplýva povinnosť sledovať pohyb cudzincov, na zamestnanie ktorých sa na území SR nevyžaduje povolenie na zamestnanie.

82 Mihály, Divinský (2011): Nové trendy a prognóza pracovnej migrácie v Slovenskej republike do roku 2020 s výhľadom do roku 2050. TREXIMA, Bratislava.

Ako uvádzame v podkapitole 1.1.1, na účely definovania vysokokvalifikovaného a kvalifikovaného zamestnania v tejto štúdii, ale aj vo všeobecnosti v SR môžeme používať medzinárodnú štandardnú klasifikáciu zamestnaní ISCO-88, prenesenú v podmienkach SR do tzv. rozšírenej klasifikácie zamestnaní KZAM-R. V súlade s KZAM-R sa prvé 3 hlavné triedy dajú považovať za vysokokvalifikované zamestnanie a triedy 4 – 8 KZAM-R sa môžu považovať za kvalifikované zamestnanie.

Z tabuľky 3 je zjavné, že na slovenskom pracovnom trhu majú väčšie zastúpenie štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sú vysokokvalifikovaní a kvalifikovaní, ako tí s nízkou úrovňou dosiahnutej kvalifikácie. Držitelia pracovných povolení, resp. informačných kariet 2, ktorí boli vysokokvalifikovaní a kvalifikovaní, predstavovali v sledovanom období v každom roku viac ako 92 % z celkového počtu vydaných povolení na zamestnanie a informačných kariet.

Počet vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí mali pracovné povolenie, resp. informačnú kartu 2, v sledovanom období rástol (s výnimkou roku 2009) a najväčšie hodnoty dosahoval v posledných dvoch rokoch.

V sledovanom období bolo v SR zamestnaných viac vysokokvalifikovaných ako kvalifikovaných štátnych príslušníkov tretích krajín (s výnimkou roku 2008). Z vysokokvalifikovaných štátnych príslušníkov tretích krajín tvorili najväčšiu skupinu vedeckí a odborní duševní zamestnanci. Najmenej boli zastúpení technickí, zdravotníckí, pedagogickí zamestnanci a zamestnanci v príbuzných odboroch.

Z kvalifikovaných štátnych príslušníkov tretích krajín tvorili najväčšiu skupinu remeselníci a kvalifikovaní výrobcovia, spracovatelia, opravári, ktorí neobsluhujú stroje alebo zariadenia, nasledovali ich prevádzkoví zamestnanci v službách a obchode. Najmenej boli zastúpení kvalifikovaní robotníci v poľnohospodárstve, lesníctve a v príbuzných odboroch, ktorí neobsluhujú stroje alebo zariadenia.

Tabuľka 3: Vydané povolenia na zamestnanie a informačné karty 2 (2008 – 2012)

	2008			2009			2010			2011			2012*		
	PZ	IK 2	Spolu												
(1. HT) zákonodarcovia, vedúci a riadiaci pracovníci	378	210	588	448	216	664	543	263	806	595	266	861	729	141	870
(2. HT) vedeckí a odborní duševní zamestnanci	324	180	504	443	236	679	587	285	872	657	325	982	763	223	986
(3. HT) technickí, zdravotníckí, pedagogickí zamestnanci a zamestnanci v príbuzných odboroch	354	199	553	383	216	599	404	253	657	432	357	789	559	208	767
(4. HT) nižší administratívni zamestnanci (úradníci)	57	51	108	29	59	88	58	78	136	69	86	155	85	56	141
(5. HT) prevádzkoví zamestnanci v službách a obchode	245	94	339	281	122	403	447	178	625	598	199	797	733	111	844
(6. HT) kvalifikovaní robotníci v poľnohospodárstve, lesníctve a v príbuzných odboroch (okrem obsluhy strojov a zariadení)	63	7	70	46	6	52	87	8	95	118	11	129	116	6	122
(7. HT) remeselníci a kvalifikovaní výrobcovia, spracovatelia, opravári (okrem obsluhy strojov a zariadení)	1 362	79	1 441	686	94	780	430	122	552	371	154	525	449	54	503
(8. HT) obsluha strojov a zariadení	480	125	605	223	137	360	362	164	526	368	225	593	469	231	700
Celkový počet cudzincov vo všetkých triedach vrátane nízkokvalifikovaných	3 372	1 083	4 455	2 654	1 285	3 939	2 980	1 569	4 549	3 252	1 905	5 157	3 985	1 201	5 186

Zdroj: ÚPSVaR a výpočty autorov.

Stav (počet osôb) ku koncu decembra v danom roku.

*Uvádzané štatistické údaje majú k dňu spracovania len predbežný charakter, keďže po nasadení nového informačného systému prebieha konsolidácia a synchronizácia údajovej základne a dohadenie spôsobu spracovania jednotlivých štatistických ukazovateľov.

Vysvetlivky: PZ = povolenie na zamestnanie, IK 2 = Informačná karta 2, HT = hlavná trieda.

Tabuľka 4 uvádza najčastejšie krajiny pôvodu vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných štátnych príslušníkov tretích krajín. Najpočetnejšou skupinou vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných zamestnaných štátnych príslušníkov tretích krajín sú Ukrajinci, ktorých počet vzrástol najmä po zrušení zamestnaneckých kvót v máji 2008⁸³. Druhou najväčšou skupinou zamestnaných cudzincov sú občania Južnej Kórey, ktorých pobyt v SR sa spája najmä s priamymi zahraničnými investíciami (pozri kapitola 1.2), keďže najčastejšie pracujú ako vedúci a riadiaci pracovníci (manažment podnikov) a majú vysokú kvalifikáciu. Na ďalších pozíciách sa nachádzajú Vietnamci, Srbi a Číňania, pričom v posledných rokoch nahradila Srbská republika (v roku 2011) a Čína (v roku 2012) v top 3 Vietnam.

Vysokokvalifikovaní štátni príslušníci tretích krajín pochádzali najčastejšie z Južnej Kórey a pracovali najčastejšie ako vedúci a riadiaci pracovníci a najmenej ako vedeckí a odborní duševní zamestnanci. Naopak štátni príslušníci Ukrajiny, ktorá je druhou najčastejšou krajinou pôvodu, pracovali najčastejšie ako vedeckí a odborní duševní zamestnanci a najmenej ako vedúci a riadiaci pracovníci.

Kvalifikovaní štátni príslušníci tretích krajín pochádzali najčastejšie z Ukrajiny a pracovali najčastejšie ako remeselníci a kvalifikovaní výrobcovia, spracovatelia, opravári (okrem obsluhy strojov a zariadení) a najmenej ako nižší administratívni zamestnanci (úradníci). Druhou najčastejšou krajinou pôvodu bol Vietnam, ktorého štátni príslušníci pracovali najčastejšie ako remeselníci a kvalifikovaní výrobcovia, spracovatelia, opravári (okrem obsluhy strojov a zariadení). Kvalifikovaní štátni príslušníci Srbskej republiky pracovali najčastejšie ako obsluha strojov a zariadení a kvalifikovaní migranti z Číny pracovali najčastejšie ako prevádzkovi zamestnanci v službách a obchode. Kvalifikovaní štátni príslušníci Juhokórejskej republiky pracovali najčastejšie ako remeselníci a kvalifikovaní výrobcovia, spracovatelia, opravári (okrem obsluhy strojov a zariadení).

83 Bargerová, Martišková, Páleník (2010): IOM LINET Migration, Employment and Labour Market Integration Policies in the European Union (2000-2009). Part 1: Migration and the Labour Markets in the EU (2000-2009). Slovakia, IOM [http://www.labourmigration.eu/research/report/15-part-1-migration-and-the-labour-markets-in-the-european-union-2000-2009] (citované 25. 5. 2013).

Tabuľka 4: Vydané povolenia na zamestnanie a informačné karty 2 top 3 krajiny pôvodu (2008 – 2011)

	2008			2009			2010			2011			2012*		
	Juhokórejská republika	Ukrajina	Vietnam	Juhokórejská republika	Ukrajina	Vietnam	Juhokórejská republika	Ukrajina	Vietnam	Juhokórejská republika	Ukrajina	Srbská republika	Juhokórejská republika	Ukrajina	Čína
(1. HT) zákonodarcovia, vedúci a riadiaci pracovníci	359	19	2	378	17	2	454	19	0	471	26	14	443	35	29
(2. HT) vedeckí a odborní duševní zamestnanci	52	80	2	46	129	2	79	196	2	84	245	30	81	263	29
(3. HT) technickí, zdravotníckí, pedagogickí zamestnanci a zamestnanci v príbuzných odboroch	136	53	3	88	58	3	130	79	0	224	93	33	166	101	20
(4. HT) nižší administratívni zamestnanci (úradníci)	12	51	1	6	23	1	14	22	1	16	25	14	16	16	1
(5. HT) prevádzkovi zamestnanci v službách a obchode	14	46	49	15	49	67	17	54	105	22	50	36	25	38	230
(6. HT) kvalifikovaní robotníci v poľnohospodárstve, lesníctve a v príbuzných odboroch (okrem obsluhy strojov a zariadení)	0	31	0	0	46	0	0	68	0	0	102	2	0	93	1
(7. HT) remeselníci a kvalifikovaní výrobcovia, spracovatelia, opravári (okrem obsluhy strojov a zariadení)	31	551	671	15	391	218	40	280	72	55	247	32	32	180	29
(8. HT) obsluha strojov a zariadení	15	169	190	9	103	63	16	146	138	11	125	223	4	148	0
Celkový počet cudzincov v uvedených kategóriách (vysokokvalifikovaní a kvalifikovaní)	619	1 000	918	557	816	356	750	864	318	883	913	384	767	874	712

Zdroj: ÚPSVaR a výpočty autorov.

Stav (počet osôb) ku koncu decembra v danom roku.

*Uvádzané štatistické údaje majú k dňu spracovania len predbežný charakter, keďže po nasadení nového informačného systému prebieha konsolidácia a synchronizácia údajovej základne a doľadenie spôsobu spracovania jednotlivých štatistických ukazovateľov.

Vysvetlivky: HT = hlavná trieda.

Celkovo bolo v rokoch 2008 – 2011 v rámci skupiny vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných štátnych príslušníkov tretích krajín zastúpených viac mužov ako žien (pozri tabuľka 5), rovnako ako pri štátnych príslušníkoch tretích krajín s nízkou kvalifikáciou. Podiel vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných žien v posledných rokoch narastal.

Viac ako polovica mužov (s výnimkou roku 2008) z celkového počtu vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných mužov mala vysokú kvalifikáciu a najčastejšie muži pracovali ako vedúci a riadiaci pracovníci. Rovnako to bolo aj pri ženskom pohlaví, kde boli najviac zastúpené ženy s vysokou kvalifikáciou, no najčastejšie pracovali ako vedecké a odborné duševné zamestnankyne.

V skupine kvalifikovaných štátnych príslušníkov tretích krajín pracovali muži najčastejšie ako remeselníci a kvalifikovaní výrobcovia, spracovatelia, oprávári, ktorí neobsluhovali stroje a zariadenia, okrem roku 2011, kde pracovali najčastejšie ako obsluha strojov a zariadení. Kvalifikované ženy pracovali najčastejšie ako prevádzkové zamestnankyne v službách a obchode.

Tabuľka 5: Vydané povolenia na zamestnanie a informačné karty 2 podľa pohlavia (2008 – 2011)

	2008		2009		2010		2011		2012	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
(1. HT) zákonodarcovia, vedúci a riadiaci pracovníci	540	48	597	67	730	76	765	96	:	:
(2. HT) vedeckí a odborní duševní zamestnanci	333	171	432	247	560	312	647	335	:	:
(3. HT) technici, zdravotníci, pedagogickí zamestnanci a zamestnanci v príbuzných odboroch	413	140	431	168	469	188	565	224	:	:
(4. HT) nižší administratívni zamestnanci (úradníci)	48	60	48	40	81	55	100	55	:	:
(5. HT) prevádzkoví zamestnanci v službách a obchode	189	150	221	182	352	273	451	346	:	:
(6. HT) kvalifikovaní robotníci v poľnohospodárstve, lesníctve a v príbuzných odboroch (okrem obsluhy strojov a zariadení)	43	27	27	25	54	41	63	66	:	:
(7. HT) remeselníci a kvalifikovaní výrobcovia, spracovatelia, oprávári (okrem obsluhy strojov a zariadení)	1 322	119	716	64	493	59	446	79	:	:
(8. HT) obsluha strojov a zariadení	465	140	309	51	406	120	507	86	:	:
Celkový počet v uvedených kategóriách spolu	3 353	855	2 781	844	3 145	1 124	3 544	1 287	:	:

Zdroj: ÚPSVaR a výpočty autorov.
Stav (počet osôb) ku koncu decembra v danom roku.
:Udaje nie sú k dispozícii.
Vysvetlivky: HT = hlavná trieda.

Najviac držiteľov povolení na zamestnanie a informačnej karty 2 vrátane nízkokvalifikovaných bolo v rokoch 2008 – 2012 v produktívnom veku (pozri tabuľka 6). Najviac je zastúpená skupina mladých ľudí vo veku od 25 do 34 rokov. Údaje o vekovej štruktúre len vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných štátnych príslušníkov tretích krajín nie sú k dispozícii, no vychádzajúc z toho, že v rámci daných štatistík tvorila táto skupina v každom roku sledovaného obdobia viac ako 92 %, sa dá predpokladať, že zastúpenie v jednotlivých vekových skupinách by bolo pri vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných štátnych príslušníkoch tretích krajín obdobné.

Tabuľka 6: Vydané povolenia na zamestnanie a informačné karty 2 podľa veku (2008 -2012)

	2008	2009	2010	2011	2012*
25 – 34 rokov	1 749	1 616	1 825	2 108	2 170
35 – 44 rokov	1 422	1 269	1 278	1 432	1 436
45 – 54 rokov	589	584	691	1 000	781
55 – 64 rokov	148	175	204	350	246
Celkový počet cudzincov vo všetkých vekových kategóriách vrátane neproduktívny vek	4 455	3 939	4 549	5 157	5 234

Zdroj: ÚPSVaR a výpočty autorov.

Stav (počet osôb) ku koncu decembra v danom roku.

Údaje sú za všetky KZAM-R triedy vrátane nízkokvalifikovaných.

*Uvádzané štatistické údaje majú k dňu spracovania len predbežný charakter, keďže po nasadení nového informačného systému prebieha konsolidácia a synchronizácia údajovej základne a doladenie spôsobu spracovania jednotlivých štatistických ukazovateľov.

Ako uvádzame v podkapitole 1.1.1, do skupiny vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných príslušníkov tretích krajín spadajú tí, ktorí sú v jednotlivých relevantných triedach KZAM-R, a teda dosiahli vzdelanie klasifikované ako ISCED 3, 4, 5 a 6⁸⁴. V štatistikách zbieraných ÚPSVaR sa do roku 2011 rozlišovali 4 úrovne vzdelania držiteľov povolení na pobyt a informačných kariet 2⁸⁵, od roku 2012 je úroveň vzdelania rozdelená do 9 kategórií⁸⁶, pričom tieto kategórie nie sú ekvivalentne zatriedené podľa ISCED⁸⁷.

84 V 1., 2. a 3. hlavnej triede ide o medzinárodnú klasifikáciu vzdelania ISCED 5 a 6 alebo vedeckú kvalifikáciu, prípadne ISCED 4. V 4. až 8. triede ide o medzinárodnú klasifikáciu vzdelania ISCED 4 a 3.

85 Základné, stredné bez maturity (výučný list), stredné s maturitou a vysokoškolské.

86 Bez vzdelania, základné vzdelanie, vyučený, stredoškolské (bez maturity), USO (SOU, US s maturitou), USV (gymnázium s maturitou), USO (SOS s maturitou), vyššie vzdelanie, vysokoškolské, vedecká výchova.

87 Pre potreby tejto malej tematickej štúdie sme preklapili klasifikáciu podľa ÚPSVaR používanú do roku

Najviac držiteľov povolení na zamestnanie a informačnej karty 2 malo v rokoch 2008 – 2012 (pozri tabuľka 7) vysokoškolské vzdelanie (ISCED 5 a 6) s výnimkou roku 2008, ďalej stredné s maturitou (ISCED 3 a 4) s výnimkou rokov 2008 a 2009, kedy bolo najviac cudzincov so stredným vzdelaním bez maturity (výučný list, ISCED 3). Aj tieto údaje potvrdzujú fakt, že väčšina štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí mali povolenie na zamestnanie, resp. boli evidovaní pod informačnou kartou 2, bola v sledovanom období vysokokvalifikovaná a kvalifikovaná (ročne viac ako 89 % z celkového počtu evidovaných).

Tabuľka 7: Vydané povolenia na zamestnanie a informačné karty 2 podľa vzdelania (2008 – 2012)

	2008	2009	2010	2011	2012*
Vysokoškolské (ISCED 6, ISCED 5)	1 329	1 617	2 039	2 272	2 188
Stredné s maturitou (ISCED 4, ISCED 3)	1 075	949	1 198	1 396	1 276
Stredné bez maturity (výučný list) (ISCED 3)	1 766	1 141	1 027	1 096	1 221
Celkový počet cudzincov so všetkými úrovňami vzdelania vrátane základná škola	4 455	3 939	4 549	5 157	5 234

Zdroj: ÚPSVaR a výpočty autorov.

Stav (počet osôb) ku koncu decembra v danom roku.

*Uvádzané štatistické údaje majú k dňu spracovania len predbežný charakter, keďže po nasadení nového informačného systému prebieha konsolidácia a synchronizácia údajovej základne a doladenie spôsobu spracovania jednotlivých štatistických ukazovateľov.

2.1.4 Samostatne zárobkovo činní štátni príslušníci tretích krajín

Ako sme uviedli v úvode tejto kapitoly, EU LFS relevantné údaje týkajúce sa samostatne zárobkovo činných osôb z tretích krajín nedosahovali také hodnoty, ktoré by boli dostatočne spoľahlivé a mohli by sme ich publikovať. Štatistické údaje o samostatne zárobkovo činných štátnych príslušníkoch tretích krajín nie sú v požadovanej forme verejne k dispozícii a ani v tejto oblasti nebol publikovaný žiadny relevantný výskum. Chýbajú údaje o podnikateľs-

2011 a od roku 2012 do ISCED klasifikácie nasledovne: ISCED 6, ISCED 5 = vysokoškolské a vedecká výchova; ISCED 4, ISCED 3 = stredné s maturitou, USO (SOU, US s maturitou), USV (gymnázium s maturitou), USO (SOS s maturitou) a vyššie vzdelanie; ISCED 3 = stredné bez maturity (výučný list) a stredoškolské (bez maturity).

kých aktivitách samostatne zárobkovo činných štátnych príslušníkov tretích krajín, ako aj informácie o ich vekovej štruktúre, pohlaví⁸⁸ a o ich vzdelanostnej úrovni.⁸⁹

Na základe dostupnej literatúry však môžeme konštatovať, že ako sa podiel cudzincov (vrátane občanov EÚ a EHP) zamestnaných na pracovnom trhu od roku 2004 do roku 2010 zvyšoval rýchlejšie ako podiel legálnych migrantov na celej populácii SR, ešte rýchlejšie rástol počet i podiel podnikajúcich cudzincov v SR (vrátane občanov EÚ a EHP), ktorý predstavoval v roku 2010 až 2,9 %⁹⁰, ako aj to, že mnohí štátni príslušníci Vietnamu alebo Číny uprednostňujú v SR podnikanie pred zamestnaneckým pomerom.⁹¹ V oblasti podnikania štátnych príslušníkov tretích krajín je preto potrebný hlbší výskum.

V súvislosti so štatistickými údajmi je tiež potrebné spomenúť, že SR v súčasnosti nemá stanovené kvóty pre niektoré druhy zamestnaní, avšak AP k MP v opatrení 2.2.3.1 predpokladá posúdenie a zavedenia kvót pre niektoré pracovné pozície aj na určité druhy živností.

2.2 Spôsoby zhodnotenia opatrení na národnej úrovni

Vzhľadom na to, že SR v súčasnosti neimplementuje konkrétne opatrenia zamerané na prilákanie vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných štátnych príslušníkov tretích krajín, nie je ich možné prostredníctvom dostupných štatistických údajov zhodnotiť. Ani zavedenie inštitútu modrej karty EÚ zatiaľ neprilákalo vyššie počty vysokokvalifikovaných migrantov z viacerých, už spomenutých dôvodov. Napriek tomu je podľa dostupných štatistických údajov väčšina pracovných migrantov – štátnych príslušníkov tretích krajín v SR vysokokvalifikovaná a kvalifikovaná a má vysokú úroveň dosiahnutého vzdelania.

SR v súčasnosti nemá ani uzavreté dohody s tretími krajinami, ktorých cieľom by bola vyslovene spolupráca v oblasti pracovnej migrácie so zameraním na prilákanie vysokokvalifikovaných, resp. kvalifikovaných migrantov. Tie uzavreté dohody, ktorých predmetom je okrem iného aj migrácia za prácou (pozri kapitolu 1.3), počty vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných štátnych príslušníkov tretích krajín výrazne neovplyvnili.

88 IOM LINET Migration, Employment and Labour Market Integration Policies in the European Union (2011), IOM, 2013, dostupné na <http://www.labourmigration.eu/research/report/24-migration-employment-and-labour-market-integration-policies-in-the-european-union-2010-> (citované 25. 5. 2013).

89 Mihály, Divinský (2011): Nové trendy a prognóza pracovnej migrácie v Slovenskej republike do roku 2020 s výhľadom do roku 2050. TRIXIMA, Bratislava.

90 Ibidem.

91 Ibidem.

V SR momentálne neexistuje systém vyhodnocovania a evaluácie jednotlivých opatrení v oblasti pracovnej migrácie vychádzajúcich z legislatívy, dôhód o pracovnej migrácii alebo samotnej praxe. Taktiež o tejto problematike neexistuje žiadny relevantný výskum. MP a jej AP sú predmetom odpočtu úloh, ktoré sa každoročne predkladajú na rokovania vlády vo forme súhrnných správ. V tejto súvislosti však ide skôr o informovanie, ako o vyhodnotenie a evaluáciu efektivity napĺňania jednotlivých úloh.

Isté závery je však možné vyvodiť z Koncepcie integrácie cudzincov, ktorá je starším dokumentom (z roku 2009) ako MP a takisto je predmetom každoročného odpočtu úloh vo forme súhrnných správ. Správy poukazujú na fakt, že stav problematiky integrácie a migrácie cudzincov už nezodpovedá aktuálnym prioritám, ale odráža situáciu z roku 2009, kedy sa prijímala Koncepcia integrácie cudzincov v SR. Je preto dôležité Koncepciu integrácie cudzincov v SR aktualizovať. Súhrnné správy napriek tomu zostávajú najrozsiahljším materiálom, ktorým aktuálne SR disponuje v rámci odpočtovania úloh v oblasti integrácie cudzincov v SR.

2.3 Skúsenosti tvorcov politik alebo iných relevantných aktérov s vyhodnocovaním efektívnosti politik

MP je pomerne nový dokument a na aplikovaní jej jednotlivých opatrení sa zatiaľ len pracuje, preto nie je možné vyvodzovať žiadne výrazné závery. Problematika migračnej politiky je prierezová oblasť hospodárstva, dotýkajúca sa viacerých ústredných orgánov štátnej správy. Z tohto hľadiska je aj vyhodnocovanie efektívnosti politik dlhodobý proces vyžadujúci si úzku spoluprácu zainteresovaných subjektov. Otvorenou je i otázka aktualizácie úloh jednotlivých akčných plánov v gescii ústredných orgánov štátnej správy. Podľa MH SR nie sú samotné akčné plány dostatočne previazané a pre gestorov nemajú záväzný charakter. Záväzné a odsúhlasené sú len jednotlivé oblasti akčných plánov. Úlohy akčných plánov (tým, že akčný plán je samostatný pre každý rezort) si gestor akčného plánu môže podľa potreby upraviť, zmeniť a pod. Cieľ by však mal ostať zachovaný.⁹²

Vo všeobecnosti je teda v tejto oblasti možné spracovať analýzy a vyvodiť závery zo štatistických údajov uvedených v kapitole 2.1.

92 Zdroj: MH SR.

03

Výzvy a bariéry pri vstupe na pracovný trh v SR

Informácie a skúsenosti s bariérami v prístupe na slovenský trh práce vychádzajú jednak z viacerých súvisiacich výskumov realizovaných v SR v posledných rokoch najmä s podporou Európskeho integračného fondu, ako aj zo samotných skúseností z praxe a činnosti zainteresovaných subjektov – či už štátnej a verejnej správy, mimovládneho⁹³ či súkromného sektora⁹⁴, alebo medzinárodných organizácií. Vo všeobecnosti môžeme konštatovať, že bariérami sú najmä zložitá administratíva a pomerne značná byrokracia, neznalosť jazyka, relatívne nízke mzdy, možné obavy z diskriminácie, mrhanie mozgov (brain waste, resp. prekvalifikovanosť) a pod.

⁹³ Napr. článok v denníku SME, 19. 3. 2013: Prezumpcia viny a Slovensko bez imigrantov autoriek Renáty Králikovej (Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť) a Zuzany Bargerovej (Liga za ľudské práva), ktorý okrem iného vraví: „Významnou prekážkou pre nárast počtu migrantov u nás je zložitá a neprehľadná právna úprava vstupu a pobytu cudzincov, ktorá ich príchod a zotrvanie výrazne komplikuje.“

⁹⁴ Napr. iniciatíva Americkej obchodnej komory zameraná na dialóg o migračnej stratégii Slovenska, a to najmä s dôrazom na aktívnu migračnú politiku pre kvalifikovaných pracovníkov. Pozri bližšie na http://www.amcham.sk/events/1846_conference-on-migration-flows-management (citované 25. 5. 2013).

Problematike bariér v prístupe na slovenský trh práce sa venujú dve nasledovné štúdiá Inštitútu pre verejné otázky:

- Hlinčíková, Lamačková, Sekulová (2011): Migranti a migrantky na trhu práce v SR – identifikácia a prekonávanie bariér diskriminácie, Inštitút pre verejné otázky, Bratislava, napr. s 71.: „Do veľkej miery je ich znevýhodnená pozícia v spoločnosti spôsobená práve celkovým reštriktívne nastaveným legálnym systémom.“ alebo str. 72: „Celkové nastavenie spoločnosti voči migrácii je skôr uzavreté a z toho vyplývajú aj časté predsudky a negatívne vnímanie imigrácie ako takej.“ Výskum vo všeobecnosti uvádza aj skutočnosť, že značná časť migrantov pracuje na pozíciách nezodpovedajúcich, resp. vyžadujúcich nižšiu kvalifikáciu, ako je ich vlastná kvalifikácia, zručnosti alebo pracovné skúsenosti. Podľa výskumu veľká časť migrantov s vysokoškolským vzdelaním pracuje na pozíciách vyžadujúcich len stredoškolské vzdelanie.
- Filadelfiová, Sekulová (2009): Migrantky medzi nami – rodinné a rodové aspekty integrácie, Inštitút pre verejné otázky, Bratislava, napr. s. 124: „...z pohľadu celkového procesu integrácie, teda rozšírením o skúsenosti žien s integráciou do novej spoločnosti, sú zmeny potrebné aj v politike zamestnanosti, sociálnej pomoci, vzdelávania a v mnohých iných agendách (vrátane agendy rodovej rovnosti).“

Otázke prístupu slovenskej spoločnosti k cudzincom a s tým spojenými problémami diskriminácie a intolerancie sa venujú výskumy IOM:

- Vašečka (2009): Postoje verejnosti k cudzincom a zahraničnej migrácii v Slovenskej republike, IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu, Bratislava, s. 70: „Vo všeobecnosti možno tvrdiť, že názory na pracovnú migráciu na Slovensku sú ... skôr negatívne a stereotypné...“
- Blažek, Andrášová, Paulenová (2013): Skúsenosti migrantov a migrantiek na Slovensku s násilím, IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu, Bratislava, s. 93: „Legislatívne nastavenie prechodného pobytu na účel zamestnania stavia migrantov do zraniteľnej pozície, keďže povolenie na zamestnanie a v nadväznosti na to povolenie na pobyt sa viaže na konkrétneho zamestnávateľa. Kvôli udržaniu pobytového statusu sú tak migranti často pripravení akceptovať nevýhodné, ba dokonca ohrozujúce pracovné podmienky.“ Alebo napr. str. 111: „Za dôležitejšie pre elimináciu rizika, prevenciu a nápravu dôsledkov násillia preto považujeme porozumenie rizikovým faktorom, resp. faktorom odolnosti voči takémuto riziku. Týmto sú predovšetkým jazyk, pobytový status, pracovný vzťah, sociálny kapitál, vnímanie etnicity migranta, kultúrna identita, pohlavie, lokalita a finančné zázemie.“

Hodnotné informácie popisujúce bariéry pre vstup a pobyt na Slovensku je možné získať aj z prieskumu v rámci projektu MIPEX (Migrant integration policy index), ktorý zbieral údaje o úspešnosti integračných politík v krajinách EÚ. Slovensko sa v rámci hodnotenia umiestnilo na 29. mieste z 31, pričom v oblasti prístupu na pracovný trh spolu s Cyprom skončilo na poslednom mieste.⁹⁵ V tejto súvislosti je však potrebné podotknúť, že výskum zbieral údaje k 31. máju 2010, pričom odvtedy SR svoju legislatívu upravila alebo ďalšie úpravy sú v procese prípravy.

Skúsenosti tvorcov politík alebo odborníkov z tejto oblasti sa odzrkadľujú aj v nasledovných dokumentoch a štúdiách:

- Minerva 2.0 – Slovensko do prvej ligy, s. 10: „...pretože mobilita do SR je značne obmedzená vízovou politikou a politikou pobytu cudzincov v SR, ako aj rôznymi administratívnymi prekážkami zo strany cudzineckej polície, ministerstiev a ambasad.“
- Domonkos, Páleník, Radvanský (2010): Saturovanie dopytu po pracovnej sile prostredníctvom migrácie v Slovenskej republike, Európska migračná sieť, Bratislava, s. 18: „Získavanie kvalifikovanej pracovnej sily z tretích krajín na uspokojenie dopytu po kvalifikovanej pracovnej sile v SR má svoje úskalia, ako sú jazyková bariéra, finančné podmienky zamestnania, značná konkurencia iných štátov atď.“
- Mihály, Divinský (2011): Nové trendy a prognóza pracovnej migrácie v Slovenskej republike do roku 2020 s výhľadom do roku 2050, TRIXIMA, Bratislava, s. 61: „...tento vývoj bude logickým dôsledkom zjednodušenia podmienok pre vstup, pobyt a prácu občanov z tretích krajín, kontinuálneho zvyšovania životnej úrovne v SR, ako aj prevládnutia pozitívnejšej spoločenskej klímy vo vzťahu k imigrantom z tretích krajín a znižovania výskytu prejavov intolerancie voči nim.“
- Katuščák in Gulíčová (2009): Zborník projektu: Budovanie expertízy kľúčových aktérov na poli integrácie, pracovnej migrácie a interkultúrneho dialógu, IOM, Bratislava, s. 26: „...cieľom ... je vytvorenie takého prostredia, kde trh práce nebude z dlhodobého pohľadu brzdom, ale katalyzátorom udržateľného ekonomického rastu...“

⁹⁵ Dostupné na <http://www.mipex.eu/slovakia> (citované 21. 3. 2013).

Záver

Politiky SR v oblasti prilákania kvalifikovaných a vysokokvalifikovaných štátnych príslušníkov tretích krajín na slovenský trh práce sú zatiaľ len v rovine strategických dokumentov, pričom najvýznamnejším z nich je migračná politika. Tá, aj keď rozpracovaná do akčných plánov, je zatiaľ relatívne novým dokumentom, rovnako ako samotné akčné plány, a preto tak, ako sme už uviedli, nie je možné vyhodnotiť efektívnosť plnenia jej jednotlivých úloh a v tejto súvislosti odvodit príklady dobrej praxe alebo všeobecné skúsenosti. Jedinou praktickou skúsenosťou SR s komplexnou politikou zameranou na prilákavanie vysokokvalifikovaných štátnych príslušníkov tretích krajín je fungovanie inštitútu modrej karty EÚ. Avšak nízke počty udelenia tohto špeciálneho povolenia na pobyt naznačujú, že sa v SR tento inštitút veľmi nevyužíva. Problém súvisiaci s uznávaním kvalifikácie v neregulovaných povolaniach vyriešila novelizácia relevantnej legislatívy, avšak tá je účinná len krátku dobu, a preto nie je možné vyhodnotiť, či tento fakt bude mať vplyv na zvýšený počet vydaných modrých kariet EÚ v SR.

Politika trhu práce v SR sa riadi potrebami národného hospodárstva, avšak aby SR obstála v globálnej súťaži o talenty, musí pracovať na svojej politike prilákavania vysokokvalifikovaných migrantov. Prvým krokom bolo jednoznačne prijatie migračnej politiky, ktorej tézy by mali byť v nasledujúcich rokoch implementované do praxe.

Ako píše Katuščák (2009, s. 25): „Cieľom, o ktorý by sme sa mali usilovať, je vytvorenie takého prostredia, kde trh práce nebude z dlhodobého pohľadu brzdou, ale katalyzátorom udržateľného ekonomického rastu (pri zachovaní jeho vnútornej integrity a bezpečnosti) prostredníctvom kvalitných a vysokokvalifikovaných ľudských zdrojov umožňujúcich Slovensku súperiť o investície vysokej pridanej hodnoty.“

V tejto súvislosti bude pre Slovensko súhrnná štúdia na túto tému, ktorá zosumarizuje skúsenosti a prax jednotlivých členských krajín v implementovaní politik a opatrení v oblasti prilákania kvalifikovaných a vysokokvalifikovaných migrantov, veľmi prínosná pri implementácii akčných plánov MP, tvorbe legislatívy alebo aktualizovaní, prípadne tvorbe nových strategických materiálov a smerovania v tejto oblasti.

Bibliografia

Publikácie

Asylum and Migration Glossary 2.0

IOM LINET Migration, Employment and Labour Market Integration Policies in the European Union (2011), IOM 2013.

Bargerová, Martišková, Páleník (2010): *IOM LINET Migration, Employment and Labour Market Integration Policies in the European Union (2000-2009). Part 1: Migration and the Labour Markets in the EU (2000-2009)*. Slovakia, IOM.

Blažek, Andrášová, Paulenová (2013): *Skúsenosti migrantov a migrantiek na Slovensku s násilím*. IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu, Bratislava.

Domonkos, Páleník, Radvanský (2010): *Dočasná a okružná migrácia v podmienkach Slovenskej republiky*. Európska migračná sieť, IOM, Bratislava.

Domonkos, Páleník, Radvanský (2010): *Saturovanie dopytu po pracovnej sile prostredníctvom migrácie v Slovenskej republike*. Európska migračná sieť, IOM, Bratislava.

Drozd (2012): *Mobilita štátnych príslušníkov tretích krajín v rámci EÚ do Slovenskej republiky. Malá tematická štúdia EMN*. Európska migračná sieť, IOM, Bratislava.

Drozd, Frkáňová (Mrlianová), Kubovičová (2012): *Migrácia zahraničných študentov do Slovenskej republiky*. Európska migračná sieť, IOM, Bratislava.

Filadelfiová, Sekulová (2009): *Migrantky medzi nami – rodinné a rodové aspekty integrácie*. Inštitút pre verejné otázky, Bratislava.

Guličová (2009): *Zborník projektu: Budovanie expertízy kľúčových aktérov na poli integrácie, pracovnej migrácie a interkultúrneho dialógu*. IOM, Bratislava.

Hlinčíková, Lamačková, Sekulová (2011): *Migranti a migrantky na trhu práce v SR – identifikácia a prekonávanie bariér diskriminácie*. Inštitút pre verejné otázky, Bratislava.

Mihály, Divinský (2011): *Nové trendy a prognóza pracovnej migrácie v Slovenskej republike do roku 2020 s výhľadom do roku 2050*. TREXIMA, Bratislava.

Mrlianová, Ulrichová, Zollerová (2011): *Praktické opatrenia v boji proti nelegálnej migrácii*. Európska migračná sieť, IOM, Bratislava.

Mrlianová, Ulrichová, Zollerová (2012): *Výročná správa o politikách v oblasti migrácie a azylu Slovenská republika 2011*. Európska migračná sieť, IOM, Bratislava.

Vašečka (2009): *Postoje verejnosti k cudzincom a zahraničnej migrácii v Slovenskej republike*. IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu, Bratislava.

Dokumenty

Koncepcia integrácie cudzincov SR

Koncepcné zámery migračnej politiky SR na obdobie rokov 2011 – 2015

Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2020

Migrant integration policy index

Minerva 2.0 – Slovensko do prvej ligy

Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2012 – 2016

Súhrnná správa o stave plnenia úloh, zámerov a cieľov migračnej politiky za rok 2011

Súhrnná správa o stave plnenia úloh, zámerov a cieľov migračnej politiky za rok 2012

Internet

www.aktualne.atlas.sk

www.amcham.sk

www.emn.sk

www.employment.gov.sk

www.euractiv.sk

www.informuje.com

www.investujeme.sk

www.iom.sk

www.ivo.sk

www.labourmigration.eu

www.lt.justice.gov.sk

www.minv.sk

www.mipex.eu

www.nbs.sk

www.praca.tvojelekar.sk

www.profesia.pravda.sk

www.rozhlas.sk

www.sme.sk

www.spravy.pravda.sk

www.upsvar.sk

www.uszz.sk

www.vlada.gov.sk

Legislatíva

zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

zákon č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve v znení neskorších predpisov

zákon č. 75/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

zákon č. 172/2005 Z. z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja a o doplnení zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov

zákon č. 175/1999 Z. z. o niektorých opatreniach týkajúcich sa prípravy významných investícií a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

zákon č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov

zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

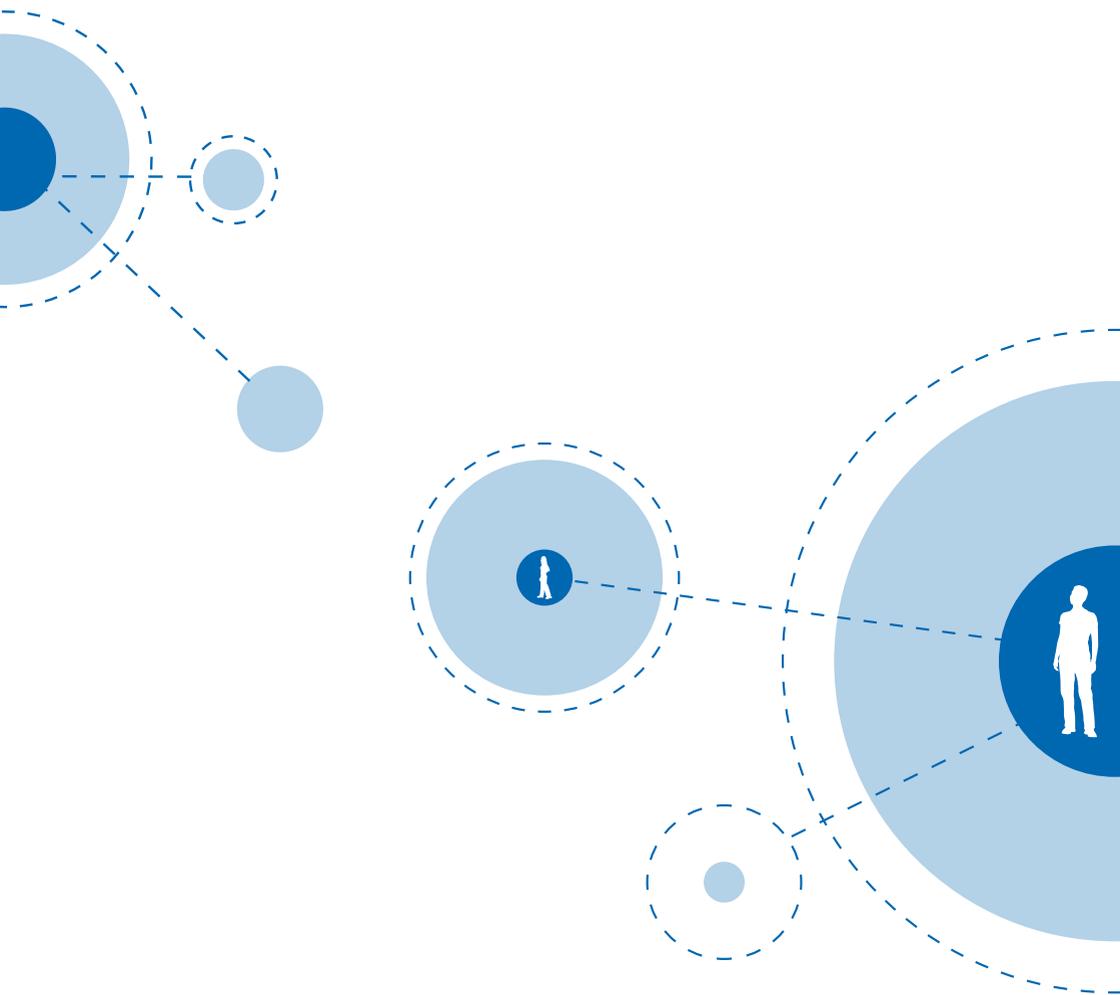
zákon č. 455/2012 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon č. 455/2004 Z. z. o zriadení Akadémie ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika, o zlúčení Vojenskej leteckej akadémie generála Milana Rastislava Štefánika v Košiciach s Technickou univerzitou v Košiciach, o zriadení Národnej akadémie obrany maršala Andreja Hadika a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 144/2008 Z. z.

zákon č. 561/2007 Z. z. o investičnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/98/EÚ z 13. decembra 2011 o jednotnom postupe vybavovania žiadostí o jednotné povolenie na pobyt a zamestnanie na území členského štátu pre štátnych príslušníkov tretích krajín a o spoločnom súbore práv pracovníkov z tretích krajín s oprávneným pobytom v členskom štáte

smernica Rady 2005/71/ES z 12. októbra 2005 o osobitnom postupe prijímania štátnych príslušníkov tretích krajín na účely vedeckého výskumu

smernica Rady 2009/50/ES z 25. mája 2009 o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín na účely vysokokvalifikovaného zamestnania

**Národný kontaktný bod Európskej migračnej siete v SR
Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM)
Úrad v Slovenskej republike**

Grösslingová 4, 811 09 Bratislava, Slovenská republika
www.iom.sk, www.emn.sk

International Organization for Migration (IOM)
Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM)

ISBN: 978-80-89506-37-8